

AYDINLIK KİTAPLARI

YTLIII
1

AYDINLIK KİTAPLARI

EMPERYALİST
YARDIMININ
İÇ YÜZÜ

TÜSTAV

NARODNA 1967 PROSVETA

VI. SESTRIMSKI

EMPERYALIST YARDIMININ İÇYÜZÜ

Çeviren: İbrahim Yalamof

„NARODNA PROSVETA“ YAYINEVİ
SOFYA * 1967

Epey önce burjuva gazeteleri çok önemli bir olaydan bahsetti. Amerikanın yabancı ülkelere yaptığı, sözüm ona yardım 101 milyarı bulmuş. „Yünayted Steyts nüs end uırlıd riport“ gazetesi: „Dünya, bir ülkenin diğer bir ülkeye böyle, yani ABD nin gösterdiği gibi başka bir yardıma tanık olmamıştır“ diye yazdı.

Meselenin aslını bilmeyen okuyucu bunu „Binbir gece“ masallarında geçen bir hayırseverlik zannedebilir. Adeta herhangi bir hayırperver, mazlumlara ve ezilenlere bağışta bulunuyor, hem de hiçbir karşılık istemiyor. Bir devlet kucakla para saçıyor, menfaat gözetmeksizin para, mal ve yiyecek bağışlıyor, krediler veriyor, teknik yardımda bulunuyor ve bir sıra başka iyilikler yapıyor. Sanki eski hristiyanlığın, iki gömleğin varsa birini yakınına ver, öğütü gerçekleştiriliyor. Evet, bunlar hakikat olsa, nekadar iyi olurdu. Oysa ki, İkinci Dünya Savaşından sonra ABD nin ve 10 yıldır diğer gelişmiş kapitalist ülkelerin yaptığı yardım, iddia edildiği gibi, tarihte eşi görülmemiş bir elseverlik değildir.

Bu konuya ciddi olarak eğilecek olursak belirli bir ortamda ve devlet tekelciliğinin belirli bir döneminde ortaya çıktığını göreceğiz. Yardımın cömertlik olması

şöyle dursun, kesin askeri, politik, ekonomik ve ideolojik amaçlar peşinde koşar. Tek sözle o, kapitalizmin sarsılmış temellerini takviye etmek için emperyalist devletlerin elinde önemli bir silâhtir.

Şurası da nazardan kaçırılmamalıdır ki, emperyalistler bu silâhı İkinci Dünya Savaşından sonra kullanmaya başlamışlardır. Sosyalizmin bir devletin hudutlarını aşarak dünya sistemi haline gelmesi ile kapitalizmin genel buhranının ikinci safhası başladı. Kapitalizmin varlığı, her zamankinden daha fazla tehlikeli bir safhaya girdi. Bu da kapitalizmi savunmak için kullanılan eski ve denenmiş savaş şekillerine ve silâhlarına daha gelişmiş ve daha etkili silâh ve şekillerin eklenmesini zorunlu kıldı. „Halklararası Kalkınma Ajansı“ gibi kurullar, çeşitli program ve plânlar kuruldu ve kuruluyor. Bunlar yangın yerine gitmeye hazır bulunan itfaiye bölüklerine benzemektedirler. İktisadi çöküş, siyasî memnuniyetsizlik, devrimci ayaklanmalarla karakterize olunan harp sonrası yıllarında devrim yangınlarına sık sık rastlanıyor. ABD, yardımı devrim alevlerini söndürebilecek nitelikte bir silâh zannediyorlar.

EKONOMİK VE POLİTİK ÖNŞARTLAR

İkinci Dünya Savaşı kapitalist dünyanın ekonomisinde derin izler bıraktı. Bazı, özellikle hitlercilerin istilâsına uğrıyan ve harp meydanı olan ülkelerin eko-

nomisi tamamen yıkılmıştı. Diğerleri ise daha az kayıplara uğramış ve ekonomileri tamamen yıkılmamıştı. Ama, ABD dışındaki bütün ülkeler, harpten ihtiyaç malları tükenmiş, altın ve dövizleri çok azalmış, üretim ve ithalatı çok düşük bir halde çıktılar. Tabii, bu, madalyanın bir yüzü idi. Halkların millî geliri harp yıllarında ne durumda idi? Millî gelirin büyük bir kısmı yıkıcı araçlara çevrilmiş, öteki kısmına hitlerciler el koymuştu, üçüncü bir kısmı da mal karşılığı olarak Amerikaya akmıştı.

Böylece kapitalist dünyada ilginç ve çelişkili bir ekonomik kutuplaşma olmuştu. Kutbun birinde ilk önce tüketim malların ihtiyacı olan, fakat ihtiyaçlarını giderebilmek için araçları olmayan büyük sayıda ülkeler bulunuyordu. Öteki kutupta ise ABD vardı. Harp yıllarında yıkıntıya uğramayan Amerika, bütün sanayi ve tarımda üretim gücünü işe koştı. Hem de ABD nin mal ihtiyatları da tükenmemişti. Öyle ki, Amerika harp yıllarında ve harpten sonra kapitalist dünyanın başlıca, hattâ biricik tedarikçisi oldu.

Bu da kapitalist ekonominin harp yıllarından sonra gelişmesine damgasını vuran iki sonuç doğurdu. Bir yandan ABD başlıca kapitalist ülkelerin döviz ve altın ihtiyatlarının bütün veya büyük bir kısmını yavaş yavaş memleketine aktardı. Amerika hem dövizleri, hem de onlarla satın alınabilecek malları ele geçirdi. Öteki ülkelerin elinde ise ne para, ne de mal vardı. Bu, kapitalist düzenine, onun üretim ilişkilerine ve

mülkiyet şekillerine özgü bir paradokstu (hem de bu defa dünya çapında). Öte yandan, müşterilerin elinde döviz ve altın ihtiyatları tükenmezden önce, fiyatların (arz ve talep dengesinin bozulmasından dolayı) hızla arttığı bir ortamda geniş alım satım büyük kârlar vurmak için elverişli şartlar hazırladı. Amerikada sermaye temerküzü hızla arttı, artık sermaye meydana geldi. Bu sermaye memlekette piyasa bulamayınca dışarı akın etti. Tabii „eğer sermaye dışarı yollanırsa, bu onun memlekette kesin olarak sarfedilemediğinden ötürü değil, memleket dışında daha yüksek kâr için tüketilebileceğinden dolayıdır. Fakat bu sermaye özellikle çalışan ahali ve genellikle o memleket için tamamen lüzumsuzdur. O, bu nitelikte artık nüfusla bir arada yaşamakta ve böylece artık sermaye ile artık nüfusun yan yana yaşadığına ve bir birinin varlığına sebep olduğuna bir örnek oluyor.“¹

Bu ekonomik kutuplaşma daha çok harpten sonraki ilk yıllara özgü ve gelişmiş kapitalist ülkeleri kapsamaktadır. Birkaç yıl sonra benzeri bir polarizasyon daha ortaya çıktı. Fakat bu polarizasyon başka esasa dayanıyordu, biraz farklı özellikleri ve başka kutupları vardı. Söz konusu, 50 nci yıllarda sömürgeciliğin çökmeye başladığı dönemdir. O zamanki müstemlekeler emperyalist ülkelerden ayrılarak bağımsız devletler haline gelmeye başladılar. Onlarda, başka

nedenlerden dolayı da olsa, aynı soyulmuş ekonomileri bozguna uğramıştı; istihlâk mallarından, üretim araçlarından ve döviz yedeklerinden yoksundular. Bu defa kutbun birinde bunlar, ötekinde ise ABD ile beraber diğer gelişmiş kapitalist ülkeler de yavaş yavaş yer alıyorlardı. Hem de şimdi, birinci olaydan farklı olarak varlıkların geçici bir dönem için yerini değiştirmesi değil, daimi bir sömürücülük yoluyla sabit olarak bir kutba toplanması söz konusuydu. Geri kalmış olan bu ülkelerin kalkınma çabalarında bulunması tarihi bir zorunluktur. Bu amaçlarına ulaşabilmek için ise finansman, makina, teçhizat, ve kadroya ihtiyaçları vardı. Öteki kutupta bunların hepsi bulundu. Fakat eski müstemlekelerinde politik nüfuzunu kaybetmiş olan gelişmiş kapitalist ülkeler ekonomik nüfuzlarını da kaybetmek istemiyorlardı. Onlar finansman, makina ve kadro yardımı yaparken işte bunu gözönünde bulunduruyorlardı.

İkinci Dünya Savaşı ekonomik değişikliklere paralel olarak siyasi harabeti de etkiledi. Bir yandan sosyalizmin dünya sistemi kurulması ile, kapitalizm genel buhranının ikinci ve üçüncü safhasına girdi. Üretimin sosyal mahiyeti ile üretim sonuçlarına kapitalistçe el koyma arasında çelişme, yani kapitalizmin ana çelişmesi daha da keskinleşti. Öte yandan da sömürgecilik sisteminin çökmesi ve birçok yeni devletlerin ortaya çıkması ile dünyadaki politik kuvvetler dengesi bozuldu. Genç devletlerden çoğu tam bir po-

¹ K. Marks, Kapital, c. III, s. 271 — 272, Bulgarca.

litik ve ekonomik bağımsızlığa kavuşmak için gayret sarfediyorlar. Gelişmiş kapitalist devletlerin çıkarlarına aykırı tedbirler alıyor ve hareketlerde bulunuyorlar. Gelişen ülkelerin bu hareketleri sabık patronlarının hiç te hoşuna gitmiyor. Onlar dünyada yüzyıllarca süren hâkimiyetlerinin temellerinin ciddi şekilde sarsıldığını hissetmektedirler. Üçüncü olarak ta, Amerikan tekellerinin ellerine büyük sermaye yığarak ABD ni ekonomik gücünün ve etkisinin zirve noktasına çıkaran harpsonrası iktisadi gelişme, ABD nin dış politik hattını da etkiledi. Eski „Splendit izoleyişin“in politik tutumu yerini daha muasır, çağdaş politik eylemlere ve yeni koşullara uygun yeni bir politikaya terk etti. Kapitalist dünyanın ekonomisine hâkim olan çevreler, politik bakımdan da dünyaya hâkim olmak için ısrarlı olarak çabalamaya başladılar. Onlar, Birinci Dünya Savaşından sonra yaptıkları gibi, Amerika kıtasını tecride kalkışmadılar. Her ülkede yeni politik ve askerî mevziler kazanmak için hararetli bir harekete giriştiler.

İkinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan bu derin ve çok yönlü ekonomik ve politik değişiklikler kapitalist devletler arasındaki bütün ilişkilere damgasını vurdular. Kapitalist sistemin varlığını tehdit eden bu tehlike, en gelişmiş kapitalist devletleri, kapitalizmin sarsılmaz temellerini takviye için yeni araçlar aramaya ve yeni silâhlar kullanmaya zorluyordu. İşte bu yeni silâhlardan birisi yardımdır.

VARDIMIN DOĞMASI, GELİŞMESİ VE NEVİLERİ

Gerçi, ekonomik yardımın bazı şekilleri daha otuzuncu yıllarda, yani İkinci Dünya Savaşından önce doğmuştu. Ama ozaman yardım okadar geniş kullanılmıyordu. Yardımla uğraşan müesseselerden biri 1933 yılının sonunda ABD de kurulan **Emtia — Kredi** şirketi idi. Bu devlet monopo¹ şirketi tarım ürünlerinin fiyatlarını yüksek tutuyor (devlet bütçesinden aldığı paralarla) ve bu ürün artıklarının dış piyasada harcanmasını finanse ediyordu. 1934 te kurulan **İthalât — İhracat Bankası** da bunun bir eşi idi. Ama yardımdan belirli amaçlara ulaşabilmek için ekonomik silâh olarak geniş surette İkinci Dünya Savaşından sonra yararlanmaya başlandı. İşte bundan dolayı o, yeni ve harp sonrası döneme özgü olarak ele alınmalıdır. Daha harp sonrası ilk yıllarda Nisan 1948 e kadar (bu tarihte Marşal Plânı yürürlüğe girmiştir. İngiltere ve Fransaya büyük istikrazlar yapılmıştı. İngiltereye 3,750, Fransaya da 1920 milyon dolar verilmişti. Bu istikrazlar YNRRRA¹ yoluyla ya-

¹ YNRRRA „Birleşmiş Milletler Teşkilâtı nezdinde Yardım ve Kalkındırma Dairesi“ nin kısaltılmış ismidir. Bu daire 1943 ten 1947 ye kadar çalıştı. Resmî programına göre İkinci Dünya Savaşında zarara uğrayan halklara ekonomilerini kalkındırmada yardım edecekti. Ama ABD gerici çevreleri YNRRRA yı Amerikan

pılıyordu. Bu dönemde verilen yardım genel olarak 15,3 milyar dolardır.

Amerika dışişleri bakanı Corc Marşal 5 Haziran 1947 yılında Harvard üniversitesinde söylediği demecinde Batı Avrupa memleketlerine yeni „yardım programı“nı açıkladı. Mahut Marşal Plânının temelleri işte böyle atıldı. Bu plânın yürürlükte olduğu dönemde, yani 3. IV. 1948 den 30. VI. 1951 e kadar ABD Kongresi tarafından 12,5 milyar dolar onaylanarak belirli ülkelere verildi. Bu paranın çoğu İngiltere, Fransa, İtalya, Batı Almanya ve Hollandaya, yani beş Avrupa devletine verildi. Bu ülkelerin sömürgelerine de küçük yardımlarda bulunuldu.

Millî kurtuluş hareketinin hızla gelişmesi ve sömürge imperatorluklarının çökmesi Truman Plânı (doktrinin) ortaya çıkmasına sebep oldu. O zamanki cumhur başkanı Harı Trumanın 20 Ocak 1949 tarihli nutkunun dördüncü maddesini teşkil eden bu plân daha sonra, Haziran 1950 de, kanun haline sokuldu. Halklararası kalkınma kanunu adını taşıyan bu kanunun amacı teknik ve başka yardımlarda bulunmaktı. İleride de göreceğimiz gibi, gerçekte ise bu

tekeli kapitalının çıkarları için ve çeşitli ülkelerdeki gerici rejimleri desteklemek için kullanmaya yelteniyorlardı. BMT rdaki demokratik güçler buna karşı koydular. Birleşik Amerika, YNRRRA yı yayılma plânları uğrunda kullanamayacağını anlayınca, amaçlarına uygun yardım biçimleri kullanabilmek için, 1947 de BMT ye onun kapatılması teklifinde bulundular.

plân ABD nin politik ve askerî gayeleriyle ilgilidir. Zaten bütün amerikan plân ve programlarının ardından ABD, nin askerî-siyasi emelleri gizlenmektedir. NATO paktı kurulurken kabul edilen programın adı, Karşılıklı Güvenlik programı, bunun böyle olduğunu göstermektedir. 27 Ocak 1950 yılında Truman, Atlantik Okyanusunun kuzeyinde toplu savunma kurulduğunu bildirdi. Ardından ABD NATO ile karşılıklı savunma yardımı antlaşması imzalandı. Sonra ABD nin karşılıklı güven için yapacağı askerî, ekonomik ve teknik yardımı ayarlayan kanunlar kabul edildi. Bu program 1955—1960 yıllarında kabul edilen bir sıra kanunlarla başka değişikliklere de uğradı. 1954/55 bütçe yılından beri 402 nci madde yürürlüktedir. 402 nci madde gereğince artık tarım ürünleri yardım olarak kullanılacaktır. Bu ürünlerden elde edilen sermaye savunmaya ayrılmaktadır. Bununla birlikte tarım artıkları barış için yiyecek programı gereğince de kullanılmaktadır. Fakat her iki şekilde 480 Sayılı Kanunla (Tarım ürünleri ticaretini geliştirme ve yardımlama kanunu) ilgilidir. Bütün bunların amacı birdir; tarım üretimi fazlasının satışını sağlamak ve ABD nin az gelişmiş ülkelerde askerî, siyasi ve manevi mevzilerini takviye etmektir.

Yukarıda adı geçen İthalât — İhracat Bankası ABD nin yardım programını gerçekleştirmede kullandığı başlıca silâhtır. Bankanın İkinci Cihan Savaşından

önce ve sonra verdiği krediler-onun hızla geliştiğini göstermektedirler. Örneğin, kuruluşundan (Şubat 1934) Haziran 1945 yılına kadar banka 1,2 milyar, yani yılda 109 milyon kredi açmıştır. 1964 yılı sonunda ise bu miktar 14,5 milyar doları (1945 — 1964 yılları arasında ortalama olarak yılda 700 milyonu) bulmuştur. Banka birkaç çeşit kredi verir: ihracat kredisi, kalkınma istikrazı ve finansmanı düzenleme istikrazı. 1945 yılında kabul edilen kanun Banka ile özel sermaye arasında işbirliğinin temellerini attı. Banka, özel bankalarla rekabete girmez ve petrol sanayiine donatım almak için istenen krediyi vermez. Aynı zamanda Banka infrastrüktürün (yol, liman, ulaştırma araçları) geliştirilmesi için büyük krediler verir. Çünkü bu araçlar yardım gören ülkelerde özel amerikan kapitalının faaliyetini genişletmek için elverişli koşullar hazırlarlar.

ABD ve öteki kapitalist ülkeler, yardımın büyük bir kısmını halklararası maliye kurulları vasıtasıyla yaparlar. Bu kurullar şunlardır: Dünya Islah ve Kalkınma Bankası, Halklararası Para Fonu, Amerikan Devletleri Kalkınma Bankası v. b. Bu dünya kurullarına kapitalist ülkelerin başlıcaları katılmaktadır. Fakat esas sermayenin çoğu ABD ne aittir. Böylece Amerika bu maliye ve kredi ortaklıklarını denetiminde bulundurur. Batılıların „Yardım“ politikasını koordine etmek için İktisadi işbirliği ve yardımlaşma teşkilâtı nezdinde Kalkınma Yardımı Komitesi adında

özel bir devletlerarası danışma komitesi kurulmuştur. Bazı ülkelere yardım etmek için Dünya Islah ve Kalkınma Bankasının himayesi altında konsorsiyumlar¹ kurulmuştur. Şimdiye kadar Hindistana, Pakistana, Türkiye'ye, Nigeriyaya ve Fasa yardım konsorsiyumları kurulmuştur. Batı ülkelerinin, başlıca ABD nin Lâtin Amerikaya yaptığı yardım, Kalkınma Birliği tarafından koordine edilmektedir.

Yapılan istikrazların faizleri amaçlara göre değişmektedir. Ticaret ve sanayi işletmelerini finanse etmek için verilen kredilerin faizleri daha yüksektir. Yüzde 5,75 e kadar çıktıkları olur. Infrastrüktürün kapsadığı işletmelere verilen kredilerin faizi daha düşüktür.

¹ „Yardımları“ kordine etmek ve ilgili devletler arasında rekabeti önlemek için kurulan konsorsiyumlar, yani birkaç devletin katıldığı birlikler denenmiş ve kapitalist dünyada tartışma konusu olan bir usuldür. Fransız gazetesi „Mond“ 6 Aralık 1965 yılında „kalkınma yardımlarında yeni metot“ hakkında şöyle yazdı: „Endüstrileşmiş memleketlerin az gelişmiş ülkelere yardım meselesi İktisadi İşbirliği ve Yardımlaşma Teşkilâtına üye devletlerin dışişleri bakanlarını yakından ilgilendirmektedir. Onlar yardımın artırılması konusunda hemfikirdirler. Fakat yardımın şekilleri ikili mi, çok taraflı mı, şartlı mı, şartsız mı olması gerektiği hakkında aralarında çelişmeler vardır.“ Aynı sayıda Moris Gernie'den de bir yazı yayınlanmıştır. Gernie, her devletle ilgili yardım konsorsiyumu kurulmasını ve yardım eden devletlerin verdiği paraların bir araya toplanarak onların kontrolü altında kullanılmasını tavsiye etmektedir.

Başlıca kapitalist devletlerin az gelişmiş ülkelere verdiği yardımın hacmi, niteliği ve çeşitleri hakkında aşağıdaki tablodan¹ bilgi edinebilirsiniz. (17 nci say. bak.)

Başlangıçta, yani harpten sonra ilk on yılda ABD yardımı ellerinde tutuyorlardı. Bu dönemde yardım bazı istisnalarla daha çok Avrupadaki gelişmiş kapitalist memleketlere veriliyordu. Bu 1950 ile 1960 devresinin ortasına kadar böyle sürdü. Bu devrenin ortalarında yardım gören ülkeler kendini toparladılar ve başkalarına yardım etmeye başladılar. 1943 ten beri verilen yardım yekûnüne bakılacak olursa, ABD dışındaki kapitalist ülkelerin payı küçüktür. Örneğin, 16 gelişmiş kapitalist ülke, 20 yıl içinde yapılan 110 milyar dolar yardımın ancak 9,8 milyarını vermişlerdir. Ötekilerini ABD vermiştir. Fakat 1955—1960 döneminde durum değişmiştir. Bu dönemde ABD 12,7 milyar, öteki 16 devlet ise 9.8 milyar dolar yardım vermiştir.

Can başına, hesaplanacak olursa Fransa en fazla yardım vermektedir. Ortalama, yılda, başlıca eski sömürgelerine, 1 milyon dolar yardımda bulunmaktır. Her halde, geçenlerde Fransa maliye bakanı Jiskar d'Ecsten Bakanlar konseyine İktisadi İşbirliği ve Kalkınma teşkilâtı nezdinde bir yardımı ayarlama dairesi kurulmasını teklif ederken, bu gerçeği

¹ Biki („Bülletenı irostrannay kammerçeskay informatsii“) Moskova, N. 13, 1965, ilâve s. 30.

Gelişmiş sanayili ülkelerin yardım ve özel yatırımları (Milyon dolar olarak)

	İkili anlaşmalar gereğince						Toplam
	Devlet		Özel yatırımlar			Halklararası kurullar vasıtası ile	
	Bağış ve mali yardım	İstikrazlar	Devlet tarafından garanti edilen	Direk yardımlar ve özel krediler	İkinci defa yapılan yardımlar		
Ortalama yıllık							
1950 — 1955	1200	600	200	700	600	200	3500
1956	1938	1002	441	1525	1009	302	6217
Bu tutarda:							
ABD	1288	638	1	892	360	101	3280
İngiltere	130	28	22	230	150	44	604
Fransa	450	183	96	215	150	19	1113
Batı Almanya	1	44	230	25	10	37	347
1957	2113	1149	466	2071	977	716	7492
Bu tutarda:							
ABD	1302	731	18	1395	414	240	4100
İngiltere	144	20	235	275	180	56	910
Fransa	580	234	11	220	150	11	1206
Batı Almanya	2	19	180	47	20	199	467
1960	2540	1439	493	...	...	927	7989
Bu tutarda:							
ABD	1481	854	2	595	300	359	3591
İngiltere	165	184	30	360	80	89	908
Fransa	708	114	83	352	—	69	1326
Batı Almanya	8	151	160	70	40	105	534
1963	3949	1729	224	1847	—	396	8145
Bu tutarda:							
ABD	2651	976	4	878	—	217	4726
İngiltere	209	160	30	281	—	43	723
Fransa	697	134	21	208	—	27	1087
Batı Almanya	141	255	29	107	—	25	557

gözönünde bulunduruyordu. Bakan konuşmasında şöyle dedi: „İktisadi yardım komitesi üyelerinin ayırdığı yardım, millî gelirlerinin yüzde 0.14 ünden yüzde 2.24 üne kadarını teşkil etmektedir, yani bazı devletler ötekilerine oranla 16 defa daha fazla yardım vermektedirler. Yardımı artırabilmek için bu fark kaldırılmaktadır. Yardımı dengeleme mekanizmasının kurulması iki yönden faydalı olacak: bir yandan ağır ilerliyen devletlere yardımlarını artırma, öte yandan da ileri gitmiş olanlara mevzilerini koruma imkânını verecektir.“

Kimin çok, kimin az yardımda bulunduğu tartışması ilk bakışta tuhaf görünüyor ama, emperyalist devletler arasında çelişmeler açısından çok normaldir. Bir yandan, kapitalizmin sarsılmış temellerini takviye etmek ödevi önlerinde duruyor. Bu ortak ödev uğrunda yapılan masrafların eşit olarak bölüştürülmesi gerek. Öte yandan ise Fransa ve büyük ölçüde İngiltere de eski sömürgelerine yardımda bulunarak orada mevzilerini korumaya çalışıyorlar.

Fransa, haksızlığa uğradığını (en fazla yardımda bulunduğu için) iddia ederek sırf Fransız tekellerinin henüz hakim olduğu eski sömürgelerine yardım etmede çıkarı olduğunu gizlemeye çalışıyor.

Almanya yardım programını hızla genişleterek ABD ile Fransadan sonra üçüncü yeri almaktadır. İngilterede de dördüncü yeredir. Bu en büyük ve gelişmiş dört devlet bütün yardımın yüzde 90 ını

vermektedirler. (Yalnız ABD yüzde 57 sini). Yardım mutlaka ABD nin tekelinden çıkacaktır. Bilinen sebeplerden dolayı harpten sonra ilk yıllarda yeni araçlarla, yardım yoluyla pazar kavgalarına katılmayan öteki nüfuzlu ve zengin kapitalist devletler de gittikçe daha aktif olarak bu kavgaya girmektedirler.

Bugün yardım, çağımıza ve bütün emperyalist sisteme özgü bir oluşumdur. Kapitalizmin genel buhranının ikinci ve üçüncü safhasında, sömürgeciliğin çürümeye yüz tuttuğu dönemde emperyalizm ekonomik savaşta yeni şekil ve metotlardan yararlanmaktadır. İkinci Dünya Savaşına kadar gelişmiş devletlerin kapitalı belli kanallar vasıtasıyla dışarı akıyordu, şimdi ise başka yollar aramaktadır. Önce pazar kavgası başka araçlarla yürütülüyordu. Şimdi değişen koşullara uygun yeni araçlardan yararlanılmaktadır. Genellikle önce sermaye de, mallar da şu veya bu ülkeye resmi kıyafetle resmi geçit kapılarından giriyorlardı. Şimdi ise hem ötekiler, hem de berikiler arka kapıdan sokulmaya çalışıyorlar. Bütün bunlar, eskiden pervasızca soyulan sömürülen ülkeler halklarının milli bilincinin yükselmekte olduğunu ve geien misafir ve ziyaretçilere karşı daha uyanık davrandığını göstermektedir. İşte bundan dolayı gelişmiş kapitalist ülkelerin iş adamları yeni yollar, yeni araçlar aramaktadırlar. Yardım bu araçlardan biridir.

Kapitalizm, İkinci Dünya Savaşından hem politik, hem de ekonomik bakımdan zayıflamış olarak çıktı. Başlıca emperyalist güçlerin (ABD hariç) iktisaden zayıf düşmesi, harp tahribatının, mal yedeklerinin tükenmesinin ve sanayideki makine ve cihazların fizikî bakımdan yıpranmasının bir sonucu idi. Fakat emperyalizm yalnız ekonomik bakımdan zayıf düşmüş olsaydı, kolayca kendini toparlayabilirdi. Emperyalizmin siyasi çöküntüsü tamir edilecek gibi değildi. Sosyalizmin nüfuzunun artması kapitalizme en büyük darbeyi indirdi. Harpten önce bir devleti çerçeveleri içinde bulunan sosyalizm, dünya sistemini kurdu. Emperyalizmin etki sahası ciddi olarak daraldı. Sosyalist dünyanın süratli başarıları kapitalizmin dünyadaki siyasi mevzilerini sarstı. Var veya yok olması sorunu doğdu. Fakat kapitalizmin felâketi bununla bitmiyordu. Dünya gelişmesi üzerinde kudretle etki yapan sosyalist sistemin başarılarının etkisi altında yüzyıllarca kurulan sömürgecilik düzeni çöküp dağılmaya başladı.

BİKİ: „Harp sonrası yıllarında yardım programının başlıca amacını ABD yetkili çevrelerinin Batı Avrupada kapitalizmin dayanaklarını koruma yeltenişleri teşkil ediyordu“ diye yazmaktadır. Bundan dolayı emperyalistler yardımı kendi ekonomik düzenlerini korumak için siyasi ve askerî bir araç ha-

line getirmeğe çalıştılar. Amerikan senatörü Ceyms Fulbray¹ şöyle diyor: „Eğer yabancı devletlere yardım amerikan politikasını uygulamada faydalı bir silâh halinden çıktı ise, bununla ilgili bütün meseleler kolayca, yani yardım durdurularak halledilebilir. Ama ben, bütün güçlülere rağmen, onun başarıyla uygulandığına ve daha uzun zaman ABD dış politikasında önemli bir silâh olarak kalacağına kaniyim“. Mart 1964 te Amerikan kongresine gönderdiği mesajın da cumhur başkanı Conson yardımın önemini şöyle tanımladı: „Doğru ve zamanında kullanılan iktisadi ve askerî yardımın dış politikamızdaki rolü başka hiçbir şeyle değiştirilemez. O, ABD'ne olaylara yalnız tepki göstermek değil, etki yapmak imkânını da vermektedir.“

Harpten sonra yapılan yardımla ilgili deliller ve yardım gören ülkelerin durumu BİKİ nin yukarıda belirtilen fikrini doğrulamaktadır. „Sivil ahaliye yardım“ programı gereğince (1 Haziran 1945 ten 3 Nisan 1948 e kadar) 2360 milyon dolar yardım verilmiştir. İngiltereye 3750 milyon dolar yardımda bulunulmuştur. İthalât-İhracat Bankası ve başka kanallar vasıtasıyla daha 3000 milyon dolar dağıtılmıştır. Bu ilk turda yapılan „yardımın“ amacı devrimci harekete dökülebilecek sosyal kargaşalıkların belirmesini önlemektir. Her şeyden önce İngiltereye önem verilmişti. Bu ülkeye yapılan 3,75 milyar dolar yar-

dım görülmedik bir olaydı. Amaç, İngiltereyi Avrupa-
pada kapitalizmin burcu yapmaktı. Bu ilk tehlike,
yani sosyalist devrimi tehlikesi atlatılınca yeni yar-
dım dalgası ile gelişmiş Batı devletlerin durumu
sağlamlaştırılmaya başlandı. Gaye, ekonomik bakım-
dan onları ayaklarının üstüne oturtturarak Sovyetler
Birliğine ye doğmakta olan yeni sosyalist ülkelere
karşı koyacak bir kuvvet haline getirmektir. Bu da
Marşal plânı döneminde yardımın evvelâ Batı Avru-
padaki en büyük devletlerin askerî potansiyalini ihya
etmek için kullanılmasını zorunlu kılıyordu. Çünkü
ABD, bu ülkeleri Sovyetler Birliğine ve diğer sosya-
list ülkelere karşı yapılacak olan harpte muharebe
meydanı yapmayı tasarlıyordu. Yukarıda da belirtil-
diği gibi, çok geçmeden „karşılıklı güven programı“
hazırlandı. Aynı adı taşıyan 1951 tarihli kanunda
yardımın amacı hiç dolandırmadan açıklanıyordu.
Kanunda şöyle deniyordu: „Askerî taahhütler altına
girmiyen ülkeye hiçbir asreki, ekonomik veya teknik
yardımda bulunulmayacaktır“. Bu, saldırgan askerî
birlik ağırları kurarak dünyaya hakim olmak savaşı-
nın başlangıcı idi. Müttefikler yardımla satın alını-
yor, ve üzerlerine başka baskılar yapılıyordu. Ame-
rikanın müttefik kazanma metotları Sovyet hayvan
terbiyecisi Durofun metotlarını hatırlatıyor. Durofa
göre, amaca ulaşabilmek için iki esaslı araçtan: obur-
luktan ve sopadan yararlanılabilir.

Öteki emperyalist devletler de ABD inden geri kal-

mıyorlar. Onların bazı ülkelerdeki çıkarları, daha
doğrusu sermaye yatırımcılarının çıkarları, yardımın
verilmesini de, yardımın miktarını da tesbit ediyor-
lar. Meselâ, Hindistanın „Peytrit“ gazetesi 22 Kasım
1965 tarihli sayısında şöyle yazıyor: „Dış politika ile
ilgili memlekette yapılan tartışmalar, Hindistanın
1962 yılında Çin taarruzu esnasında, kendisine silâh
yardımında bulunulması dileğine Batılıların neden
acele tepki gösterdiğini açıkladılar. Londra para ba-
balarının Asam çiftliklerinde ve petrolunda, Batı Ben-
galyanın sanayi işletmelerinde hayati önemi olan
yatırımları var. Kuzey doğu hudutlarında başlıyan
Çin taarruzu bu iki eyaletin güvenliğini tehdit ediyor-
du. Britanya çıkarlarının Kalkütadaki bekçileri hemen
Londraya SOS işareti göndererek yardım istediler.
Gazete öte doğru „Britanya hükümetinin Hindistana
silâh gönderme arzusu Çinliler çekilince azalır“ di-
ye yazıyor.

1965 yılında Batı Almanya ile Arap ülkeleri arasın-
da durum gerginleşince yine „yardım“ belirli politik
amaçlara ulaşabilmek için vasıta olarak kullanılma-
ya yeltenildi. Bilindiği gibi Batı Almanya halen
„Halştayn doktrini“ politikasını izlemeye çalışıyor.
Bu doktrine göre, Batı Almanya Demokratik Alman-
ya Cumhuriyetini tanıyan her ülke ile diplomatik iliş-
kilerini kesecektir. Valter Ulbrihtin Kahire ziyareti
ve arap basınında Batı Almanyanın İsraile silâh yar-
dımında bulunduğu dair açıklamalar cumhurbaş-

kanı Nasır ile Batı Almanyanın Kahire büyükelçisi arasında görüşmelere sebep oldular. Mısır basınında yayınlanan bu görüşmeler Batı Almanyanın yardım-
dan aynı ABD gibi yararlanmaya çalıştığını göster-
diler. Aşağıda cumhurbaşkanı Nasır ile büyükelçi
Georg Federer'in konuşmalarından bir parça veriy-
ruz: „Federer — Doğu Almanya cumhurbaşkanı Val-
ter Ulbriht'in Kahireyi ziyaret edeceği haberleri doğ-
ru mudur?

Nasır — Biz cumhurbaşkanı Ulbriht'in Kahireyi
ziyaret etmesini istedik, o da daveti kabul etti.

Federer — Fakat bay cumhurbaşkanı, bu mesele
memleketlerimiz arasındaki ilişkileri zedeleyebilecek
istidattır. Biz ilişkilerimizin gelişeceğini zannedi-
yorduk. Beş yıllık plânımızın icra
edilmesinde ve projelerinin ha-
zırlanmasında yardımlaşmaya
hazırdık.

Nasır — Bizce, mesele halledilmiştir. Davetiye gön-
derilmiş ve ziyaret tarihi tesbit edilmiştir.“

Daha öte doğru:

„*Federer* — Bay Cumhurbaşkanı, siz bu meseleyi
memleketinizi ziyareti esnasında Batı Almanya par-
lamento başkanı Gerstenmayer ile görüştünüz. Onun
Bona dönüşünden sonra İsraile yapılan askeri yardı-
mı yeniden gözden geçirme imkânları vardı. Fakat
Ulbrihtin ziyareti bu imkânları ciddi olarak azalta-
bilir. B u n d a n b a ş k a , b u z i y a r e t

A B C n i n y e n i b e ş y ı l l ı k p l â n ı n
projelerini gerçekleştirmek için
vereceğimiz herhangi bir yardı-
m ı d a e t k i l e y e b i l i r .“

Bu „yardım“ tehditlerinin gerçekleştirilmesi gecik-
medi. Bon, Batı Almanyanın BAC ne ekonomik yar-
dımı kestğini ve İsraile diplomatik ilişkiler kurma-
ya çalışacağını bildirdi. Aynı şekilde Batı Almanya
Seylanda Doğu Almanya genel konsolosluğu açılınca
bu ülkeye de yardımı kesti. Bu politikayı Hamburgta
çıkan haftalık „Der Spiegel“ gazetesi şöyle değ-
rlendirdi: „Para ile sempati satın almak kârlı bir iş de-
ğildir. Bu paraların yedide altısı boşa gidiyor.“

ABD nin dünyaya hakim olma emellerinin gerçek-
leşmesine en çok SSCB ve sosyalist dünya engel ol-
maktadır. İşte bundan dolayı yardım başlıca SSCB
nin etrafında bulunan ülkelere yönelmiştir. Hattâ
cumhurbaşkanı Conson parlamentoya gönderdiği
mesajında, 1965 yılı programında öngörülen kredile-
rin üç te i k i s i SSCB ve diğer sosyalist ülkele-
rin hudutlarına yakın olan 11 memleket arasında bö-
lünmüştür, diyor. Mesajda „bu tahsisatlar, en
fazla yardım alan devletlerin ayırdığı 3,5 milyon as-
keri silâh altında tutan başlıca araçtır“ deniyor.

Bon politikacıları da yardımın kime verileceğini
tesbit ederken bu gerekçeleri nazari itibara alıyorlar.
Yetkili Batı Almanya gazetesi „Di Velt“e göre, yar-
dımın önemli bir kısmı güney komşularımıza verile-

cektir. Gazete: „Dış İşleri Bakanlığının tahminlerine göre NATO müttefiklerimiz Yunanistan ve Türkiye, bazı Afrika devletlerine verilecek olan askerî yardımımız 110 milyon markı bulacaktır“, diye yazdı. Tabii, ABD nin SSCB ve diğer sosyalist ülkelerine yakın bulunan devletlere yardım edilmeli gerekçesinden başka, Batı Almanyanın bu bölgede özel menfaatleri de vardır. Bu çıkarların kökleri yakın tarihe uzanmaktadır. Ünlü „Drang nah Osten“ (Doğuya baskı) alman doktrini ölmemiştir. Harp yıllarından sonra Batı Almanyanın ekonomik gücünün artması alman emperyalizminin bu eski hayallerini yeniden canlandırdı.

Tek sözle, başka memleketlere verilen yardım, amerikan askerlerinin yerine amerikan emperyalizminin mevzilerini korumak için bir araç olarak ele alınıyor. Yani, kapitalizmin bir düzen olarak politik amaçlarına ulaşabilmesi için ücretli asker kullanması söz konusudur. Bunun böyle olduğunu sabık cumhurbaşkanı Kenedinin bir konuşmasından da görüyoruz. Kenedi şöyle diyordu: „Biz tecrit edilmiş bir dünyada yaşayamayız. Ve ben, sonra bu ödevi amerikan gençliğine yüklemek zorunda kalmaktansa, (bugün Viyetnamda olduğu gibi) asker kıyafetli amerikan gençlerine, daha fazla yardımımızın bu şekilde (askeri yardım vererek v. s.) yapılması taraftarıyım.“

Direk askerî yardım genellikle milli kurtuluş hareketinin fevkalâde genişlediği bölgelerde kullanılmak-

tadır. Oralara silâh, askerî malzeme, askerî müşavir v. s. göndermekten başka hiçbir şey işe yaramaz. Bu da fayda vermezse doğrudan taarruza geçilir. Sömürülen halklar çeşitli sebeplerden dolayı her yerde aynı güçte savaş yürütmemelerine rağmen, milli kurtuluş çeşitli ülkelerde çeşitli şekiller alarak her yerde şüphesiz kuvvetlenmektedir. Milli kurtuluş hareketinin güç ve seviye çeşitliliği yardımın şekil ve metodlarını tesbit etmektedir. Gerici hükümetlerin iktidarda bulunduğu Türkiye, İran, Güney Kore, Filipinler, Taylan, bazı Lâtin Amerika ülkelerinde yardım, verilen kredilerin miktarı hakkında pazarlıklara girişerek, bu hükümetleri ABD nin dış politik hattına daha sıkı bağlamak amacını güderek, ABD yetkili çevreleri, verilen kredilerin yardım gören devletlerin iktisadi kalkınması için kullanılmadığını çok iyi biliyorlar. Paraların büyük bir kısmının iktidar çevrelerinin cebine girdiği bir sır değildir. Demek ki, yardım eden devletler, yardım aracıyla bu çevreleri satın alıyorlar. Bu da yardımda bulunan devlete, yardım alanların iç işlerine kabaca müdahale etme hakkı veriyor. Yardımda bulunanların yardıma böyle bir araç gibi baktıkları, ABD nin bunu resmi doktrin haline getirdiği vesikalardan da görülmektedir. Nelsın Rokfelerin Ayzenhauer'e gönderdiği mektupta şöyle yazıyordu: „İktisadi yardımda bulunarak İran petrolüne el koyabildik ve şimdi İran ekonomisine sapa sağlam yerleşmiş bulunuyoruz. Iranda iktisadi mevzilerimizi sağlam-

iaştırmak bize, bu ülkenin bütün dış politikasını kontrolümüzün altına alma ve özel olarak İranı Bağdat paktına girmeye ikna etme imkânını sağladı. Bugün şah, büyükelçimize danışmadan kabinesinde değişiklik yapma teşebbüsünde bile bulunamaz."

Şüphesiz mektup bir gerçeği gösteriyor: İrana verilen yardımın ekonomik olmasına rağmen, amaçları sırf politiktir. Hem de bu politik amaç iki yönlüdür. Bir taraftan memleketteki iktidar çevrelerini ellerinde daha sıkı tutmak, öte yandan da, bu iktidar bir gün elverişsiz hale gelirse, derhal onu değiştirebilmek için memlekette yeterli ölçüde etki ve bağlar yaratmaktır. 1953 ağustosunda Mosadık hükümetine karşı böyle davranıldı. Petrolü millileştirince, askerî darbe yoluyla devrildi.

Bazen, hükümet fazla itaatkâr değilse, onu yola getirebilmek için yardım taksit, taksit yapılır. Böylece o memleket daimi baskı altında tutulur. Zaman zaman bu baskı apaçık şantaj halini almaktadır. Gana bunun açık bir örneğidir. 24 Şubat 1966 yılına kadar bu ülke şahsiyetli bir politika izliyor, tam bir ekonomik bağımsızlık uğrunda çabalar sarfediyordu. Memleketin iktisadi kalkınması için plânlar hazırlanmıştı. ABD uzun yıllar Olta nehrine kurulacak olan hidroelektrik santralının finansmanına yardım edeceklerini vadettiler. Fakat baskı yapabilmek için bu meseleyi sürüncede bırakıyorlardı. Eninde sonunda

anlaşma imzalandı. Ama paralar taksitle verilecekti. Öyle ki, cumhurbaşkanı Nkruma'nın politik ve mali eylemindeki her değişikliğe derhal tepki gösterilebilinecekti.

Bu manevralar da olumlu sonuç vermeyince yardım alan ülkeye karşı daha keskin tedbirler uygulanıyor. Harp sonrası yıllar böyle örneklerle doludur. Yardım gören devlet ülkesinde caiz görülen çerçeveleri aşan sosyal ekonomik reformlar uygulayınca ABD derhal yardımı durduruyorlar. Direk veya endirek kapitalizmin temelini ve monopolların çıkarlarını tehdit eden her tedbir zararlı sayılıyor ve yardım derhal durduruluyor. Örneğin, ABD Asuan barajının inşaatına mali yardımda bulunacaklarını vadetmişlerdi. Ama BAC Süveyş kanalını millileştirince bu yardımdan vazgeçtiler. 1958 Temmuz devriminden sonra Irak'a da aynı tutum takınılmıştır. Kûba toprak reformu ve yabancı mülkleri millileştirme kararı alınca bu ülkeye karşı da kaba hareketlere girildi.

Bazen bu silâh, hattâ Amerikanın müttefiklerine karşı bile kullanılıyor. ABD, onlara kendi çıkarlarına kesin olarak uygun, fakat müttefiklerinin çıkarlarına uygun olmayan politika izletmeye çalışıyor. Karaib buhranı esnasında Amerika, müttefiklerinden gemileriyle Kûbaya mal taşımamalarını istedi. İngiltere, Fransa, İspanyol ve Fas (bunların kendi hesapları vardı) hariç, Amerikadan iktisadi ve askerî yardım alan öteki ülkeler tedbir almak zorunda kaldılar.

Yardımanın miktarı, o bölge veya ülkenin durumuna bağlıdır. Milli kurtuluş hareketinin zayıf olduğu ve ABD nin çıkarlarını tehdit etmediği yerlere çok az yardım yapılır. Tersine, kurtuluş hareketinin güçlü olduğu bölgelere, çeşitli şekillerde, fazla yardımda bulunmaktadır. Örneğin, 1945—1946 yıllarından 1962—1963 yıllarına kadar Güney Koreye 5674 milyon dolar, Filipinlere 1851 milyon dolar, İrana 1422 milyon dolar, yardım verildi. Güney Viyetnama 1965 yılının sonuna kadar ABD 7 milyar dolar yardımda bulundular (hem de bu yardım kar yığını gibi büyümetedir).

Aynı zamanda, gelişmelerinde geri kaldıklarından dolayı yardıma ihtiyacı olan bir sürü başka ülke bu dönemde hiç veya hiç denecek kadar az yardım görmüşlerdir. Meselâ, Seylan, Birma, Malezya, Irak, Yemen, Lâtin Amerika ülkelerinin çoğu v. b. devletler bunlardandır. Bu ülkeler en çok 100 er milyon dolar alabilmişlerdir. Birinci grup devletlere yapılan yardıma kıyasen bu hiçbir şey değildir. Burada ihtiyaçların değil de, başka etgenlerin rol oynadığı apaçıktır. Bu etkenleri „Mond“ isimli fransız gazetesi 14 Ağustos 1963 tarihli sayısında açıkça yazdı. Gazete „Lâtin Amerika ülkelerini komünizm henüz tehdit etmediğinden, bu devletler doğrudan tehdit edilen bölgelere ayrılan yardımın, ancak küçük bir oranını aldılar (Punta del Este konferansına kadar Avrupaya verilen 24,8 Asyaya verilen 19,5 milyar do-

lara karşılık 2,8 milyar dolar)“. 1950 den sonra Afrikanın durumu da aynı idi. 1953—1954 maliye yılında bu kıta sırf 29 milyon dolar yardım aldı. Fakat ellinci yılların sonuna doğru durum hızla değişmeye başladı. 1958—1959 yılında yardım 6 defa artarak 185 milyon doları buldu (buraya 480 inci kanun gereğince verilen istihlâk malları artıkları ve İhracat-İthalât Bankasının istikrazları da dahildir). Bu dönem, emperyalizmin sömürgecilik düzeninin çöküp dağıldığı dönemdir. Yakına gelince emin sayılan Afrika kıtasında alevlenen yangını söndürmek söz konusu olunca emperyalistler cömertleşiverdiler.

Para yardımlarına ve gıda şeklindeki yardımlara paralel olarak ABD birkaç yıldan beri başka yeni şekiller de kullanmaya başladılar. Amaçları, hükümet çevrelerinden başka, o ülkelerdeki halkları kazanmak ve ideolojik cepheye mevkiller ele geçirmektir. Bu şekillerden biri „Barış Gönüllüleri“dir. Aslında „Barış Gönüllüleri“ yeni kurtulmuş memleket halklarına karşı emperyalistlerin giriştiği bir suikasttır. Barış Gönüllüleri yeni sömürgecilik politikasının ayrılmaz bir bölümüdür. Bu yardım hayırseverlikle maskelenmiş bir ideolojik silâhtır. Barış Gönüllüleri belirli ölçüde, bir zamanlar müstemlekecilerin ardından giden kilisenin misyoncu gruplarına benzemektedir. Az gelişmiş ülkelere karşılıklı menfaat gözetmeyen yardım şekillerinden biri olan Barış Gönüllüleri 1 Mart 1961 yılında Amerika cumhurbaşkanının karşılık-

lı güven kanunu uyarınca imzaladığı bir buyraktan sonra faaliyete geçmişlerdi. Kurucuları, Barış Gönüllülerinin ABD nin Afrika, Asya ve Lâtin Amerika ile ilişkilerini iki yönden etkileyeceğini zannediyorlardı. „Bir yandan ısrarla çalışan Amerikalılar genç devletlere Amerika hakkında tam bir fikir verecek Öte yandan da öğretmen, tarım ve toplumsal kalkınma sahalarında müşavir ve yardımcı olan Amerikalılar gelişmekte olan ülkelerde demokratik kurumların gelişmesini hızlandıracak.“ Ama bütün bunlar sadece bir vitrindi. Barış Gönüllülerinin direktörü Sercant Şrivir Mart 1963 te bu teşkilâtın antibarış Gönüllülerinin gelişen ülkelerde „komünizme karşı savaşta etkili bir silâh“ olduğunu belirtti. Bu teşkilâta katılanların pratik çalışmalarına yön veren talimatnamede Barış Gönüllüleri „Az gelişmiş ülkeler halklarına, hayat seviyelerinin iyileşmesinin baraj, köprü, liman, büyük fabrikalar gibi pahalıya mal olan ümitsiz donatılara bağlı olmadığını telkin etmelidirler“ denmektedir. Onlar, özel teşebbüs düzenini propagandada etmeli ve sosyal dönüşümler için yürütülen savaşın boşuna olduğunu açıklamalıydılar. Asya ve Afrika yayılan Barış Gönüllüleri kamu oyunu dikkatle eleştiriyorlar, çoğu hallerde Amerikan istihbarat organları için bilgiler topluyorlar. Teşkilâtın yabancı ülkelerdeki temsilcilerine „hükümetle bağ kurabilmek ve ABD ne dost ve müttefikler sağlamak için diplomat sanatını öğrenmelidirler“ diye öğütlerde bul-

nuluyor. Bütün bu aktarmalar Barış Gönüllülerin „Piys kors“, „Piys kors volutiirs“ ve „Piys kors first Anüal Riport“ gibi resmi yayınlardan aktarılmıştır. Bunlar, gûya az gelişmiş ülkeler halklarına teknik yardım yapmak amacıyla, gerçekte ise bu maskeye bürünerek, Amerikan emperyalizmi hesabına sistemli politik çalışmalarda bulunmakta ve istihbarat işleri görmekte olan bu örgütün niteliğini yeteri kadar açıklamaktadır.

YENİ SERMAYE İHRACATI ŞEKİLLERİ

Özel tekellerle yan yana devletin de kapital ihracatı, her ne şekilde olursa olsun, harp sonu dönemine özgü bir oluşumdur. Devlet tekelci kapitalizmi koşulları içinde tekelci birlikler devlet mekanizmasından fazla yararlanmaktadırlar. İçerde veya dışarda yapılan yatırımlar rizikolu (alçak veya emin olmıyan kâr, piyasa bulamama ve millileştirme tehlikesi) olunca tekeller devleti ileri sürmektedirler. Böylece riziko, vergi ödeyen halkın sırtına aktarılmaktadır. Ancak bu yatırımlar yüksek kârlar sağlamaya başlayınca sahibini değiştirirler. Karşılıksız (meccanen) verilen yardıma gelince (dış bakımdan bir hayıra benzer) bunun özü de öteki sermaye ihracatı şekillerinden farklı değildir. Yardım şeklinde yabancı memleketlere fazla özel sermaye yatırımları yapılmaktadır.

Gelişmiş kapitalist devletler, geliştirmekte olan ülkelere kredi veya yardım verirken (yukarıda da belirtildiği gibi) bir sürü askeri-siyasi veya iktisadi şartlar koşmaktadırlar.

Burada bizi özel sermaye yatırımları yapılırken ortaya konulan şartlar ilgilendirmektedir. Genellikle kredi verenler yardım alan memlekettten özel yatırımlar için ülkelerinde elverişli bir iklim yaratma vadini elde etmektedirler. Örneğin, 1962 yılında imzalanan ortak Amerikan-Brazilya bildirisinde şöyle denmektedir: „Brazilya cumhurbaşkanı hükümetinin özel sermayenin memleketin iktisadi kalkınmasında önemli rol oynayabilmesi için gereken şartları sağlamak niyetinde olduğunu yeniden teyit etmiştir.“ Özel Amerikan sermaye yatırımlarına yabancı ülkelere „elverişli ortam“ yaratmak veya amerikan tekellerine her hangi bir ülkede büyük kâr sağlayabilmek için yardım etmek söz konusu olunca ABD hükümeti çok cömert davranıyor ve devlet paralarına hiç acımıyor. Ama bu paralar monopolların değil, vergi veren halkındır. Yani âhaliden (çoğu hallerde büyük mahrumiyetlere gömerek) toplanan paralar amerikan tekellerine „elverişli ortam“ yaratmak için sarfedilmektedir. Tüccarlar, tekeller buna okadar alışmışlar ki, onlara bu çok tabii ve normal görünüyor. Onlar devletin çıkarları ile şirketlerinin çıkarlarını bir tutmaktan bile sıkılmıyorlar. Sabık savunma bakanı ve daha önce ünlü „Ceneral Motirs“ şirketinin başkan

yardımcısı Uilsin bunun tipik bir örneğini verdi. Parlamentoda, önce silâh üreten bir şirketin yönetiminde görev aldığından savunma bakanı olması doğru olmayacağı ortaya atılınca Uilsin „Ceneral Motirs“ şirketine yararlı olan her şey Birleşik Amerika için de yararlıdır“ demiştir. Demek oluyor ki, masrafların amerikan halkının karşılanması, kârların ise tekellerin cebe indirmesi de ABD nin yararına!

ABD nin başka ülkelere yardım programının amaçlarını 1961 yılında kabul edilen „halklararası kalkınmaya yardım kanunu“ açıklamaktadır. Kanunun giriş kısmında müelliflerin gerçek gayeleri tam olarak belirtilmektedir. Burada „Birleşik Amerikanın politikası, liberal iktisat kurullarını teşvik ederek ve özel sermaye yatırımlarının serbest akımını engelliyen setleri asgariye indirerek veya yok ederek, dost devletleri kuvvetlendiriyor“ denmektedir. Bu itiraflar, tekeli sermayenin genişlemek emelleriyle yaşadığını göstermektedir. Onun amacı, amerikan sömürge imperatorluğunun genişlemesini güçleştirecek engelleri ortadan kaldırmaktır. Bir çoğu, bu arada dünyanın en büyük şirketleri, kârlarının yüzde 30 unu yabancı ülkelere yaptıkları yatırımlardan çıkarmaktadır. Tekellerin gayesi yardımdan daha rasyonal şekilde yararlanarak ileride de kâr kaynaklarını genişletmektir.

Bokoro'da (Hindistan) amerikan yardımıyla kuru-

lacak olan demir-çelik fabrikası olayı çok ilginçtir. Bu olay ABD ve amerikan tekellerinin, gelişmekte olan ülkelere yardım propagandalarının amaçlarını apaçık ortaya sermektedir. Bu fabrikanın projeleri birkaç yıl önce hazırlanmıştı. O zaman Hindistan hükümeti ABD'nden yardım istemiş ve Vaşington'dan olumlu cevap almıştı. Fakat ABD yetkilileri olumlu cevap verirken belirli politik amaçları gözönünde bulunduruyorlardı. Onlar, bu fabrikayı „amerikan endüstri yardımının“ reklâm vitrini yaparak Sovyetler Birliği tarafından Bhilai'ye kurulan demir-çelik fabrikasının etkisini hiç indirmek istiyorlardı. Ama bu proje amerikan sermayedarlarını hiç ilhamlandırmadı. „Nü York Tayms“ gazetesi açık olarak „devlet işletmesi inşaatına yardım etmek sosyalist temayülleri teşvik olur“ diye yazdı. Hindistandaki „sosyalist eğilimlere“ karşı olan nefret çok geçmeden konkrete tekliflerde kendini gösterdi. Vaşington, Hindistan hükümetinden kurulacak olan işletmenin hisse senetlerinin yüzde 60'ını 15 amerikan demir-çelik şirketine ve onların Hindistandaki ortaklarına vermesini istedi. Böylece devletin elinde hisse senetlerinin, ancak yüzde 40 kalacaktı ve işletme fiiliyatta özel sermayenin idaresinde olacaktı. Bilindiği gibi ekonomik bağımsızlığını elde etmeye yönelmiş olan Hindistan hükümeti ülkesini özel sermaye ile değil de, devlet sermayesi ile endüstrileştirmeye çalışıyordu. Hindistan hükümeti bu politikasına sadık kalarak fabrika-

nın mülkiyet şekliyle ilgili amerikan teklifini reddetti ve 3 yıl işletmenin finansman meselesi askıda kaldı. Projenin daha çabuk gerçekleşmesini arzu eden Hindistan hükümeti birkaç zaman sonra Amerikan teklifini kabul etmek zorunda kaldı ve işletmenin yerini tesbit etti. Hindistan mühendisleri de hazırlık işlerini gördüler. O zaman Amerikan ultimatifi şeklinde başka bir istek ortaya attı: Hisse senetlerinin yüzde 60'ı değil de, hepsi Amerikalı ve Hindistanlı özel sermayeye verilmeli, inşaatın idaresi de Amerikalıların elinde bulunmalıdır.

Bu olayla ilgili etkili Hindistan gazetesi „Amrita Bazar Patrika“ şöyle yazdı: „Dilesin ölümünden sonra özel teşebbüs idelerinin Amerikanın dış iktisat politikasını tesbit etmiyeceği zannedilebilirdi. Fakat Amerikan kongresinin hareketleri, bu idelerin uyanan bir köpek gibi aniden uyanıp saldırabileceğini gösteriyor.“

Hindistan basını genellikle dış yardımları değerlendirirken objektif davranmıştır. Hattâ zaman zaman Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin büyük sanayi işletmelerin inşaatına yaptığı yardımla ABD, Batı Almanya ve diğer kapitalist devletlerin yaptıkları yardımları karşılaştırmıştır. Birkaç örnek, Hindistan basınının, sanayi inşaatında ve yatırımlarda bu iki çeşit, yani emperyalist ve sosyalist yardıma karşı tutumunu açıklayacaktır. Bombay gazetesini „Emiti“ şöyle yazdı:

„Batı şirketleri uzun yıllar ülkemizde petrol aradılar, fakat başarıya ulaşamadılar. Onlar „Hindistanda petrol yok“ diye bizi ikna ediyorlardı. Ama sovyet uzmanları bilgi ve ısrarları ile bunun aksini ispat ettiler. Kambel, Ankleşvar ve başka yerlerde petrol ve gaz yatakları bulundu. Petrol araştırmalarıyla beraber SSCB, Hindistanda iki petrol işletmesi kuruyor. Ancak Sovyetler Birliğinin yardımı ile Hindistan dünya petrol haritasında bağımsız bir devlet olarak yer aldı.“

Yeri gelmişken şunu belirtelim ki, petrol tekelleri ancak daha kârlı, yani en iyi şartlarda işlenilmesini sağla y a b i l e c e ğ i n i yerlerde petrol bulmaya çalışıyorlar. Yukarıda yapılan aktarmanın yazarı rasgele sırf Sovyetler Birliğinin (başkasının değil) yardımı ile Hindistan dünya petrol haritasında bağımsız bir devlet olarak yer aldı, diye yazmıyor.

Başka bir Hindistan gazetesi, „Peytriit“ (Delhi) Bhilaide Sovyet yardımıyla kurulan demir-çelik fabrikası ile Rurkelede Batı Almanya uzmanları tarafından kurulan ve Batı Almanyanın finanse ettiği fabrikayı mukayese ediyor. „Peytriit“ şöyle yazıyor: „Bhilaide de, Rurkelada da Hindistanlılar çalışıyor. Berikilerin de, ötekilerin de belirli kusurları var tabii. Bhilaide Ruslar hem plânı icra etmeye muvafak oldular, hem de Hindistanlıları teknik bakımdan yetiştirdiler. Neden Batı Almanya şirketleri aynı başarıları elde edemediler? Onlar hiç değilse durumu dü-

zeltmeye girişebilirlerdi. Ama, fabrikayı idare etmeye devam edebilmek için, kendi başarısızlıklarını bizim üstümüze yüklemeye kalkıştılar.“

İşte bu, yani „fabrikayı idare etmeye devam etmek“ Batı Almanya kredicileri için her şeyden daha önemlidir. „Ştutgarter saytung“ muhabiri Batı Almanya hükümetinin desteği ile kurulan işletmeler, şimdiye kadar olandan daha uzun zaman Batı Alman uzmanlarının idare ve denetiminde kalmalıdır“ diye açıkça yazdı. Batı Alman tekellerinin bu emelleri, Amerikan kardeşlerinin yerli uzmanları bilinçli olarak yetiştirmeyerek, yeni kurlan sanayii işletmelerinin yönetimini ellerinde tutma emellerinden farklı değildir. Bu tutum Sovyet tutumundan kesin olarak farklıdır. Sovyet tutumunu „Peytriit“ şöyle genelleştiriyor: „Sovyet yardımı ile donatılan çeşitli sanayii işletmelerinin inşaa sı sırasında birçok Hindistanlı mükemmel bir eğitim görerek karmaşık teknik ödevleri ifa edebilecek, çetin sorunları çözebilecek ve kendi başına hesaplamalar yaparak projeler çizebilecek tecrübeleri uzmanlar olarak yetiştiriyorlar. Bu ihtisas görmüş yeni milli kadro kuşağının memleketimiz için ne kadar önemli olduğunu söylemek güçtür. Bunu daha çok Sovyetler Birliğine borçluyuz. O, yeni Hindistanın kurulmasına yardım ederek aynı zamanda yeni insanın yetişmesine de yardım etmiş oluyor.“

Bu iki örnek, geri kalmış bölgelere yapılan iki çe-

şit yardımın, yani emperyalist ve sosyalist yardımın birbirinin tam karşısı olduğunu açıkça göstermektedir. Birçok ülke artık, yabancı sermaye ithalatı veya kapitalist devletler tarafından yapılan „yardımların“ sanayii işletmelerinin, tekellerin eline düşmesine yol açtığında şüphe etmemektedirler. Tersine, SSCB ve diğer sosyalist ülkelerin yaptığı yardım, kendi öz ve milli sanayilerinin gelişmesini, memleketin ekonomik ve politik bağımsızlığının sağlanmasını sağlamaktadır.

Çeşitli istikraz ve kredi anlaşmaları yapılırken ABD onlara, özel sermayeye geniş sahalar açan şartlar sokmaktadır. Bunun birçok örneği vardır ama, bize yakın olan yalnız iki örneği ele alacağız. „Forum“ dergisinin bildirdiğine göre, kalkınma istikrazları fonu, Türk hükümetine yıllarca süren görüşmelerden sonra, Ereğlide demir-çelik fabrikası inşaatı için 129 milyon dolar yardım vereceğini vadetti. ama ortaya iki şart koydu: birinci, inşaatın idaresi Amerikalıların elinde olmalı, ikinci de, işletme kurulduktan sonra özel şirketlere verilmeli. Bunun başka bir örneğini de „Cumhuriyet“ gazetesi yazdı. 1952 yılında „Halklararası Kalkınma Bankası“ 25,2 milyon dolarlık kredi verdi. Ama baraj ve elektrik santralının 49 yıl „Çukurova“ özel şirketine verilmesini şart koştu. Neden „Çukurova“ şirketine? Çünkü bu şirketin hisselerinden büyük bir kısmına Amerikan tekkelleri sahiptir.

Her iki örnekten de görüldüğü gibi özel kapitalin (milli kapitalle ortaklaşarak amerikan sermayesinin) yayılması ve yardım gören ülkede mevzilerini sağlamlaştırma başlıca şarttır.

Bütün bunları gördükten sonra, Birleşik Amerikanın ve öteki emperyalist güçlerin yaptığı yardımın bir insanperverlik ve menfaat gütmeyen bir iyi niyetlilik ifadesi olduğu düşünülebilir mi? Gerçekte her şey, gelişmekte olan ülkelere amerikan sermayesinin yayılmasını sağlayacak peşinen düşünülmüş bir devlet politikasının söz konusu olduğunu göstermektedir. Ve hattâ herhangi bir ülke (Hindistanda olduğu gibi) özel, bilhassa yabancı özel sermaye ile endüstrileşmek istemese bile, mali ve başka baskıdan yararlanarak o ülkeye bu yol kabul ettirilmeye çalışılıyor. Kısaca, devlet yardımı şemsiyesi özel sermaye yatırımları için elverişli iklim yaratmalıdır. Eğer muhtaç devlet özel amerikan kapitaline böyle iklim yaratmaya razı ise, yardım şemsiyesi daha geniş ve daha cömertçe açılıyor. Eğer boyun eğmezse şemsiye kapanıyor. O, yardım gören memleket için değil de, sırf özel amerikan sermayesi için elverişli iklim yaratmak amacını güder.

Bu politika şüphesiz müelliflerine belirli menfaatler sağlamaktadır. Son on yıl esnasında Amerikan, İngiliz, Batı Almanya ve diğer özel şirketlerin yatırımları önemli derecede arttılar. Örneğin, 1950—1953 yıllarında gelişmekte olan ülkelere yılda ortalama ye-

dişer yüz milyon dolar özel sermaye yatırımı yapılmıştır. 1963 yılında özel yatırımlar üç defa artarak 1847 milyon dolara çıkmışlardır. Bunların 878 milyon doları ABD ne aittir.

Marl 1964 te parlamentoya gönderdiği mesajında cumhurbaşkanı Conson, az gelişmiş ülkelere yapılan yatırımlara özel sektörün geniş olarak katılması gerektiğini yeniden belirtti. Onun ortaya attığı yardım programının başarılı olabilmesi için beş şartın biri şöyle tanımlanmaktadır: „Üçüncü: yabancı ülkelerde İktisadi kalkınmaya yardım edebilmek için, gelişmekte olan memleketlerde de, Birleşik Amerikada da özel teşebbüsten olabildiği kadar yararlanmalıyız.“ İleri doğru da „bu yıl gelişme ödevleri için daha fazla özel sermaye celbetme imkânları genişletilip çoğaltılacaktır...“ deniyor.

Görüldüğü gibi, ABD yetkilileri özel sermayeye geniş sahalalar yaratmaya fazla önem veriyor. Ve bu devlet tekelci kapitalizmine özgü tipik bir olaydır. Kapitalist ülkelerdeki hükümetler yaşayış şartlarını iyileştirecek sosyal tedbirlerle pek az ilgileniyor. Daha fazla tekelci sermayenin kârlarını arttırabilmesi için yardım etmeye çalışıyorlar. Gelirathı piyasa bulabilmesi için iki yönden ona şart ve garanti yaratmaya çalışıyorlar:

1. Gelişmekte olan ülkelere ister bağış, ister kredi şeklinde olsun, yardımda bulunulurken infrastrüktüre önem veriliyor. Her hangi bir ülkeye ithal edilen

özel sermayenin başarılı faaliyette bulunabilmesi, iyi ve emin kârlar sağlayabilmesi için normal sanayii ve ticari çalışmalarda bulunmalıdır. Bunun için ise belirli önşartlar gerektir. Memlekette yol, liman, demiryolları, elektrik santralleri v. s. bulunmalı. Bütün bunlar o memleketin infrastrüktürünü teşkil etmektedir. İşte bundan dolayı emperyalist devletlerin yardımı başlıca bu sahalara yönelmektedir. Devlet kapitali piyoner rolünü oynamakta ve rizokoları üzerine almaktadır. Sonra, hazırlanmış sahalara özel kapital yerleşerek kâr sağlamaktadır. On yıl önce, o zaman henüz Fransanın eyaleti sayılan Cezayirde olaylar tam böyle gelişti. Sahrada zengin petrol kaynakları bulunmuştu. Fakat infrastrüktürün gelişmesi için, ilk rizokoyu ve petrolün ilk işe açılmasıyla ilgili masrafları yüklenecek biri aranıyordu. İşte bu dönemde yapılan yatırımların çoğu devlete aitti. Petrol akmaya başlayınca özel sermaye de kitle halinde akın etti. Fransa hükümeti aynı politikayı bugün de izlemektedir. Sahradaki petrol şirketlerinin mevzilerini koruyup, kârlarını garanti altına alabilmek için, her yıl Cezayire birkaç yüz milyon frank vermektedir.

2. Yardımın gelişmekte olan ülkelere özel sermayeye elverişli iklim yaratmasına rağmen, bu ülkelerin bazılarında son yıllarda özel yatırımlar üzerinde karabulutlar gibi millileştirme tehlikesi dolaşmaktadır. Emperyalist hükümetler yardım verirken gerekli şart-

ları ortaya koyarak veya ithal edilen özel kapitali garantileri altına alarak bu tehlikeyi bertaraf etmeye çalıştılar. Bazen bu, yardım verilirken, yatırım anlaşmaları imzalayarak ve yatırım garantileri sağlayarak yapılıyor. Bir Amerikan yardım teklifine, gelişmekte olan memleketlere yatırılan özel Amerikan sermayesini garanti edecek 100 milyon dolarlık bir fon konmuştu. Bu fonun, kapital akımını en fazla ihtiyaç olan sahalara sağlayacağı zannediliyordu. Hiç değilse, kurulmasının gerekçesi böyle açıklanmıştı. Gerçekte ise bu, sermayedarların beklemediği olayların yabancı ülkelerdeki üretimin satışını, kâr hatlarını veya yatırdıkları kapitali tehdit etmesi karşısında (Kûbada olduğu gibi) peşin sigortadır. Benzeri ithal edilen sermaye garantileri Japonya, Batı Almanya ve başka ülkelerde de bulunmaktadır. Garanti meselesi gelişmiş kapitalist ülkelerde o kadar önemli idi ki, (gelişmekte olan ülkelerde milli kurtuluş hareketinin baskısı dolayısıyla) BMT na özel bir karar sureti kabul ettirildi. Bu karar süresinde, yabancı özel sermaye arıyan memleketlere: „kârları transfer etme ve sermayeyi geri çevirme imkânları sağlayan kanunlar kabul etmeleri“ tavsiye olunuyor.

Gelişen ülkelere yatırılmış özel sermayenin emperyalist ülkelerde, hususiyle ABD nde hükümet çevrelerini ne kadar meşgul ettiği bununla ilgili sık sık alınan tedbirlerden görülmektedir. Yabancı basının bildirdiğine göre, Amerikan kalkınma ajansı“ ön-

ceki yıla kıyasla geçen malî yıl (30. VI. 1965 te sona erdi) esnasında Amerikan şirketlerinin yurt dışı yatırımlarına yapılan garantiyi iki defadan daha fazla artırmıştır. Milli paranın dolara çevrilemediği, milileştirme ve harp dolayısı ile uğranılan kayıplara karşı verilen garantilerin sayısı 302 den 623 e çıkmıştır. Garantilerin toplamı, para olarak hesaplanacak olursa, 1964 te 596 milyon dolara karşılık 1965 te 803 milyonu bulmuştur. Ajans tarafından 30. VI. 1965 yılına kadar verilen ve bu tarihe kadar ödenmeyen garantilerin yekûnu 1,98 milyar dolardır.

I H R A C A T I F I N A N S E E T M E A R A C I

Harpten sonra ilk yıllarda ABD halklararası piyasaya tek başına ve itiraz taşımaz bir şekilde hâkimdiler. Belirtmiş olduğumuz nedenlerden dolayı öteki kapitalist ülkeler geleneksel mallarını (makîna, cihaz ve sanayii malları) ihraç edemiyor, hattâ kendileri de önemli derecede ithale muhtaçtılar. O zaman rekabet ve halklararası piyasa savaşı gibi emperyalizme özgü sorunlarda yoktu. Ama bu durum ancak birkaç yıl sürdü. Öteki kapitalist ülkeler harp sonrası güçlüklerini yenerek (Amerikan yardımı ile!) arka arkaya yeniden dünya piyasasına döndüler ve kaybettikleri mevzileri ele geçirmeye başladılar. Bu mevzilerin çoğu ABD nin elinden çekip alınmalıydı. Zi-

ra ABD fırsattan faydalanarak onlara el koymuşlardı. Rekabet savaşı yeniden alevlendi. Bu da, Birleşik Amerika ve daha sonra öteki kapitalist ülkeler tarafından verilen yardımın niteliğini, amaç ve yönünü değiştirdi. Yardım, ihracat yapan en büyük devletlerin, herşeyden önce ABD nin ihracatını finanse eden bir araç haline de getirilmeye başlandı.

Az gelişmiş ülkelerin başlıca güçlüklerinden biri, kalkınma programlarını gerçekleştirmek için yeterli kadar altın ve döviz ihtiyatlarının bulunmamasıdır. İthal ihtiyaçları büyük ve zorunlu, ama az gelişmiş ülkelerde bunları giderecek araçlar yoktur. Tekellerin ve gelişmiş kapitalist ülkelerin bu ihtiyaçları tamamen karşılayabilecek büyük üretim güçleri vardır. Ama tekeller ürünlerini bağışlayamaz, zarara katlanamaz veya herhangi bir rizokoya giremezler. Onlar peşin sayılan paraya veya kendi devletleri tarafından garanti altına alınan kredi karşılığında mal satabilirler. Demek oluyor ki, ithalâtçı tekellerin devletleri onların ödeneklerini üzerine alıyorlar. Böylece ithalâtçı devletler tarafından finanse edilen mallar, az gelişmiş ülkelere yapılan ithalâtı yüksek seviyede tutan başlıca faktör haline geliyor.

Sömürgeciliğin çöküp dağıldığı bir ortamda sabık sömürgeciler (İngiltere, Fransa, Hollanda, Belçika) çünkü sömürge ülkelerinde pazarlarının korunmasına çok önem veriyorlardı. Aksi takdirde, orada devlet gücüne dayanmayan bu ülkeler rakipleri tarafından

itilip atılabilirdi. Ancak çeşitli şekillerde verilen yardım onların eski pazarlarını koruyabilirdi. ABD, Batı Alamanya, Japonya ve kısmen İtalya gibi sömürgeleri olmayan diğer gelişmiş kapitalist ülkelere de, yardım veya onunla finanse edilen ithalat vasıtasıyla yeni kurulan ülkelerde pazar zaptetme imkânları doğmuştu. Gerçekten de, formel bakımdan, bir ülkeye yapılan ithalât ancak „yardım“ devam ettikçe, genişletilebilir. Yardım hesabına yapılan satış yardım alan ve veren memleketler arasında daimi mal mübadelesine de olumlu etki yapar. Bu etki birkaç yönde kendini gösterir.

Yardım eden ülkeler yardım programları vasıtasıyla şu veya bu piyasayı, yeni ve gelenek haline gelmemiş mallar, sürüp, talebe yön vererek ve yeni ihtiyaçlar doğurarak, etkiliyorlar. Böylece o memleketin istihlâk strüktürü değişiyor. Örneğin, „480 sayılı kanun“ uyarınca Güney doğu Asyaya ithal edilen Amerikan buğdayları bu bölgede yaşayan insanların istihlâk ihtiyaçlarını ve zevkini etkiledi. Bilindiği gibi Güneydoğu Asyada başlıca gıda maddesi pirinçtir. Ama şimdi durum değişti ve değişmeye devam da ediyor. Öyle ki, buğday istihlâkı gittikçe genişleme istidadı gösteriyor. Yani gelecekte buğday ithalâtı daha da artacak. Hem de „yardım“ yoluyla değil, ticaret yoluyla ithal edilecektir.

Amerikan ekonomik yardım programı uyarınca tahsis edilen paraların bir kısmı daimi olarak gelişmek-

te olan ülkelerde piyasayı tetkik, yeni iktisadi ve başka işletme projeleri çizmek ve ABD'nde üretilen malların reklâmı için kullanılır. Sonuçlar Amerikan ticaret şirket ve firmalarına gönderilir. Onlar da buna göre yardım alan ülkelere ithalatı arttırırlar.

Hiç şüphesiz, ABD ve diğer kapitalist devletler gelişmekte olan ülkelere yardım programları teklif ederek belirli kârlar elde etmeye çalışmaktadırlar.

1. Normal ticaret yolu ile ihraç edilemeyen malların (bu mallar düşük kaliteli veya başka memleketlerin rekabetine uğramış olabilir, yahutta böyle mala ihtiyacı olan ülkenin elinde gereken döviz yoktur) satışını sağlayabilirler. Birleşik Amerika cumhurbaşkanı her yıl parlamentoya gönderdiği mesajlarda, verilen „yardımın“ bir kısmının mecburen amerikan mallarının satın alınmasında kullanılması gerektiğini açıklamaktadır. İlk zamanlarda bu mallara ayrılan yardım oranı azdı. „Yardımın“ bir kısmı başka mallara sarf ediliyordu. Lâkin ABD'nin ödeme bilânçosunda dengesizliğin artmasıyla Amerikadan satın alınan malların oranı hızla arttı. Bu 2 numaralı tabloda açık olarak görülmektedir.

Görüldüğü gibi, ilk zamanlarda ABD'den alınan mallara „yardım“ yoluyla tahsis edilen paranın ancak yüzde 47'si ayrılıyormuş. Fakat son zamanlarda bu oran yüzde 95'i bulmaktadır. Yani aslında bütün amerikan yardımı amerikan mallarının satın alınmasında kullanılmaktadır.

Halklararası Gelişme Ajansı'nın yardımla satın aldığı malların tasnifi

Yıl	Satın alınan malların toplamı (mil. d. olarak)	BDA'den alınan mallar	%
1958/59	1,032	489	47
1959/60	1,010	408	41
1960/61	1,055	466	44
1961/62	809	512	63
1962/63	1,095	855	78
1963/64	1,150	994	87
1964/65 (ilk üç ayda)	371	346	94

Ama „Halklararası kalkınma Ajansı'nın sarf edilen paralar hakkındaki verileri başka bir şey daha gösteriyor. Birleşik Amerikanın dışında yardım paralarıyla satın mal almak icabederse, mallar belirli ülke, şirket ve tüccardan alınmaktadır. Mallar her şeyden önce Kanada, Lâtin Amerika, Yakın doğu, Batı Avrupa gibi Amerikan kapitalinin büyük yatırımlar yaptığı ülke ve bölgelerden alınmaktadır. Daha doğrusu burarlarda Amerikan tekellerinin bir şubesi haline gelmiş veya onlar tarafından denetlenen şirketlerden alınmaktadır. Örneğin, Kanadadan asil madenler, konsantrasyon, maden külçeleri, selüloz, kereste ve kâğıt alınır. Lâtin Amerikadan şeker ve şekerli maddeler, petrol ve petrol yapıları, renkli madenler, maden külçeleri ve konsantrasyon ithal edilir. Orta Doğudan başlıca petrol, Batı Avrupadan makine ve donatım satın alınır. Bütün bu hallerde söz konusu

olan malları üreten sanayi kolları veya işletmeler Amerikan kapitalinin denetiminde bulunmaktadır. Öyle ki, Amerikanın dışında sarfedilen dolarlar bile eninde sonunda yine Amerikan tekellerinin kasalarına girerler.

Öteki kapitalist devletler tarafından ayrılan „yardım“da aynı şekilde sarf edilmektedir. Tahsis edilen para ile mallar bütün değilse bile, başlıca velinimet devletten alınır. Yardım gören memleketin velinimet devletten ithal ettiği malların hızla artması kaçınılmazdır. Tabii, bundan en fazla gelişmiş kapitalist memleketlerin tekelleri yararlanmaktadır. Tekeller, mallarının yabancı mı, yoksa kendi devletleri tarafından mı ödeneceği ile ilgilenmezler. Onları ilgilen-diren, stok mallardan k â r s a ğ l a m a k t ı r .

Şüphesiz ithalâtı bu biçimde finanse etmek yardım verenle alan ülkeler arasındaki mal değiş tokuşunun hacim ve değerini etkilemektedir. Örnek olarak ABD ile Fransıyı alabiliriz. Belirtildiği gibi nüfus sayısına oranla Fransa en fazla yardım vermektedir. ABD'nden farklı olarak Fransa'nın yardımından yalnız onun eski sömürgeleri yararlanmaktadır. Örneğin, 1963'te verilen yardımın yüzde 94'ü bu ülkelere ayrılmıştır. Yardım gören başlıca ülkeler Kuzey Afrika ülkeleri, özellikle Cezayirdi. Fakat son zamanlarda Cezayirin oransal payı birdenbire azaldı (orada gelişen olaylarla ilgili) ve Fasla Tunusun oransal payı arttı. Yardım bölüştürülürken Malgaş Birliğine (1965 ilk

baharından beri Genel Malgaş Teşkilâtı) fazla önem verilmektedir. Fransa'nın Tropikal Afrikadaki eski sömürgelerinin çoğu bu Birliğe üyedirler. Bu durum karşısında eski Fransız sömürgelerinin en fazla Fransa ile mal değiş tokuşunda bulunmaları rastgele sayılamaz. Çoğu hallerde Fransa'nın bu ülkelerin dış ticaretindeki oransal payı yüzde 60—70'i bulmaktadır. Birleşik Amerika bile yardım ettiği ülkelerin dış ticaretinde çok seyrek böyle bir yer alıyorlar. Tabii, Fransa ile eski sömürgeler arasında binlerce ekonomik ve başka bağların bulunduğunu önemsememek olamaz.

Ama her şeye rağmen ortada bir gerçek vardır. Önemli ve sistemli şekilde tahsis edilen yardım yalnız yardım çerçeveleri içinde değil, onun dışında da dış ticaret hacmini etkilemekte normal ticaret ağını genişletmektedir. Bundan birkaç zaman önce gelişmekte olan 33 ülkede (Lâtin Amerika hariç) araştırma yapıldı. 1957 yılından 1962 yılına kadar bu ülkeler ABD'nin Halklararası Kalkınma Ajansı, İthalât-İhracat Bankası ve 2480 sayılı kanun vasıtasıyla ayırdığı yardımın yüzde 80'ini almışlardır. Aynı dönemde bu ülkelerin Amerikadan yaptıkları ithalât verilen yardımdan üç defa daha hızlı artmıştır. Ticaret, veya başka yollarla yapılan makina, ulaştırma araçları, ve ham madde ithalâtı yeniden yedek kısımların, hizmetlerin v. b. ithal edilmesini zorunlu kıla-

rak her iki ülke arasındaki ticaret üzerinde dayanıklı izler bıraktığı herkesçe bilinir.

Gelişen ülkelerde yeni işletme inşaatlarının devlet veya ortak, yani ABD nin devlet kurumları ve özel şirketleri tarafından finanse edilmesi de ihracatı artırmaktadır. Bu ithalâtta da böyledir. Devlet katılmayınca bu anlaşmaların çoğunun uygulanamayacağında şüphe yoktur. Böyle istikrazlar Halklararası Kalkınma Ajansı, İthalât-Ihracat Bankası ve başka halklararası kurumlar tarafından yapılmaktadır. 1961 yılından beri bu usul, 480 sayılı kanun uyarınca artık tarım ürünleri satışında da uygulanmaktadır.

„Tarım ürünleri ticaretini geliştirme ve yardım etme kanunu“ (kısacası 480 sayılı kanun) Amerikan hükümetinin ustalıklı bir buluşudur. Bir yandan o, Amerikan ekonomisinin iç çelişmelerinin en sıkı düğümünü—tarım ürünlerinin fazla üretimini—çözüyor. Öte yandan da iç güçlüklerin çözülmesinden yararlanarak ABD nin diğer ülkelerde ekonomik ve politik etkisi genişletiliyor. Bu amaçlar kanun metninde açıkça belirtilmiştir. Orada şöyle denmektedir: „... Parlametonun görüş hattı ABD ile dost uluslar arasında halklararası ticaret geliştirme, dövizin sağlamlaşmasını kolaylaştırma, Amerikan köy iktisadiyatını ve milli refahı ekonomik bakımdan sağlamlaştırmaya yardım, artık tarım ürünlerini ABD nin dış politikasını desteklemekte başarıyla azami şekilde kullan-

ma, ABD nde üretilen tarım mallarıyla uğraşan dış ticaretin, fazla üretilen malların özel ticaret yoluyla satılması imkânını sağlayarak, genişlemesini teşvik ve kolaylaştırmak politikasını izlemektir... Bu politikanın görüş hattı, söz konusu kanun uyarınca ABD ne akan yabancı döviz... kollektif kuvvet kurmakta ve aynı zamanda başka biçimde ABD nin dış politikasını teşvikte yardım etmektedir.“

ABD nin artık tarım ürünleri yavaş yavaş başlıca „480 sayılı kanun“ uyarınca, yani „özel ticaret yoluyla“ gelişmekte olan ülkelere tarım malları satmakla harcanmaya başlandı. Örneğin, 1963 yılında Mal-kredi şirketinin dış pazarda yaptığı satışlar, satılan artıkların genel toplamının 213 teşkil ediyorlardı.

Tarım ürünleri artıklarının dış pazarda harcanması programlarında merkez yeri gelişen ülkelere yardıma mahsuben yapılacak satışlar almaktadırlar. ABD nin yardım için gittikçe daha fazla tarım malları kullanması bir sıra faktöre dayanmaktadır. Son yıllarda Birleşik Amerika ödeme blançolarını dengelemekte çetin güçlüklerle karşılaştı. Öyle ki, tarım malları ihracatı (dolar yerine) onun durumunu iyileştirmektedir. Dahası da var. Artıkların özel depo ve ambarlarda stok edilmesi ABD'ne yılda 1 milyar dolara mal olmaktadır. Malların yardım olarak ihracatı karşı-

sında bu para tasarruf edilmektedir. ABD nin böyle bir siyaset yürütmelerini gerektiren esas şey çok miktardaki tarım mallarının bu suretle satılmasıdır. Aksi takdirde ne memlekette ve ne de memleket dışında bu tarım malları piyasa bulamaz. Gerekli tarım mallarını normal ticaret yoluyla ithal etmekte döviz sıkıntısı çeken bütün gelişen ülkeler, bu yolu kabul etmek zorundadırlar.

Amerikanın az gelişmiş ülkelere yardım programlarında „480 sayılı kanunun“ önem ve rolünün artmasını birkaç delilden görebiliriz. Örneğin, yakın Doğu ve Güney-doğu Asyaya yapılan bütün yardımın yüzde 32 (4.7 milyar dolar civarında) bu kanun uyarınca yapılmıştır. Bazı ülkelerde bu oransal pay şöyledir: ABD de yüzde 70 (0.6 milyar dolar), Hindistanda yüzde 50 (2.8 milyar d.), Endonezyada yüzde 35 (0.3 milyar dolar). Afrika ülkelerinde bu pay daha düşük, yüzde 30 civarındadır. „480 sayılı kanun“ uyarınca en az yardım Latin Amerika ülkeleri görmektedir. Aldıkları bütün yardımın ancak yüzde 14 ü bu yolla yapılır.

Artık tarım ürünlerinin doğurduğu buhran Amerika için nasıl bir can kurtaran simidi rolü oynadığını mutlak rakamlarla gösterebiliriz. 1954/55 yılları ile 1963/64 yılları arasında ABD 44 849 milyon dolar tutarında tarım malları ihraç etmişlerdir. Bunlardan 14 249 milyon dolar tutarındaki mallar yardım yoluyla ihraç edilmiştir. Yani Birleşik Amerikanın ihraç

ettiği tarım ürünlerinin üçte biri!') Görüldüğü gibi, „480 sayılı kanun“ uyarınca verilen yardım, ABD nde kronolojik olarak beliren agrar buhranının hiç değilse kısmen çözülmesine yardım eden mükemmel bir araçtır. Tek sözle, bu yardım başkalarına değil, amerikalılara yardımdır.

Buraya kadar yapılan dökümden görülüyor ki, karşılıksız kredi ve „480 sayılı kanun“ gereğince yapılan ihraçlara kadar bütün yardım şekilleri ile Birleşik Amerika ihracatını artırıyor. Ama derhal belirtmeliyiz ki, dış ticaretin bu şekilde genişlemesi sağlam değildir. ABD nin gelişen ülkelere ithalatını artırmadığı için sunîdir. Dış ticaretin genişlemesi, ancak iki taraflı olunca, yani satılan mallara karşılık mal satın alınca bir ülkenin ekonomisine olumlu etki yapabilir. O zaman gelişen ülkelerin de üretimi teşvik olunur, milli gelirleri artar, hayat seviyeleri yükselir. Az gelişmiş ülkelerin böyle yardıma, keli-menin gerçek anlamında yardıma, üretim güçlerini geliştirecek ve bu memleketleri kalkındırarak yardıma ihtiyaçları vardır. ABD ve öteki gelişmiş kapi-

1) Bazı tarım ürünlerinde oransal pay daha büyüktür: en yüksek buğdayda (bu, ürünlerin bütün ihracatının % 76) ve pirinçte (% 58).

talist ülkelerin yardımı bütün diğer amaçlara hizmet ediyor da, yalnız bu amaca hizmet etmemektedir. Dahası da var, tam buna engel olmaya çalışmaktadır. Çünkü gelişen ülkeler ayağa kalkarlarsa ekonomik bağımsızlığını elde edecekler ve kendi sorunlarını kendileri çözeceklerdir. Oysa ki, bu, bütün gayretiyle şimdiye kadarki mevzilerini korumaya çalışan emperyalist güçlerin hiç te hesabına gelmemektedir.

Kapitalist ülkelerde harp sonrası dönemini karakterize eden ve gittikçe keskinleşen rekabet ve pazar savaşı koşulları içinde ihracatın çeşitli yardım programları aracılığıyla finanse edilmesi fazla önem kazanmaktadır. Emperyalist devletlerin bir kısmı, özellikle ABD ve Batı Almanya yardımı, politik bağımsızlığına ulaştıktan sonra da eski metropollarla iktisadi bağlarından dolayı eski nüfuz bölgelerinde kalan (bu nüfuzun şekilleri belirli ölçüde değişmiş olmasına rağmen) pazarlara sokulma aracı olarak bakmaktadır. Örneğin, Britanya İmparatorluğu yok oldu, ama imtiyazlı gümrük politikasıyla Britanya topluluğu ve Sterling bölgesi yürürlükte. Bu, Büyük Britanyaya bölgede ekonomi hâkimiyet sağlıyordu ve halen de sağlamaktadır. Eski Fransa İmparatorluğunun ve onun denizardı topraklarının durumu da böyledir. Fransa da, başka esaslar üzerine, yeni bağımsız ülkelerde eski mevzilerini korumak amacını güden bir düzen kurdu. Ama bu pazar kavgasında

doların gücü küçümsenemez. Hattâ dolar, çoğu hallerde daimi tedbirler (meselâ imtiyazlar gibi) sonucunda bölgeye yabancıların yayılması ilk bakışta zorluk çıkaran hallerde bile muzaffer olmaktadır. Bu da eski sömürgeci devletleri bozulan dengeyi düzeltmek için, çoğu hallerde imkânları dışında, (Fransa gibi) çabalara ve yardım vasıtasıyla ekonomik mevzilerini koruma savaşına itmektedir. Bu savaşta, yardım verme imkânları dar olan küçük kapitalist devletler özel bir tutum izlemektedirler. İki numrulu tablodan da görüldüğü gibi onların verdiği yardımı gösteren mutlak adetler önemsizdir. Bunların yardım şekliyle ihracatlarını önemli derecede artıracakları pek şüphelidir. Öyle ki, öteki iki gruptan ayrıntılı olarak, bu grup pazar savaşında çok taraflı yardım taraftarıdır. Çok taraflı yardım sesleri başka ülkelerde de duyulmaktadır. Bunun iki nedeni vardır: birinci, özel sermayenin gittikçe kozmopolitleşmesi, ikinci de, yardım veren devletlerin bazılarının, özellikle Birleşik Amerikanın gözden düşmesi. Bundan başka konsorsiumlarla çelişmeleri belirli ölçüde yumuşatmak ve pazar taksiminde adalet yaratmak amacı güdülmektedir. Her halde küçük kapitalist ülkelerin başlıca özlemi bu. Ama kapitalist üretim düzeyinde hak ve adalet daima daha kuvvetliden yanadır.

S O N U Ç L A R

Sömürgecilik düzeninin çöküp dağılması ile doğan yeni devletler birçok sorunlar doğurdular. Bütün yeni devletlerde geçmişteki esaretin ve sömürücülüğün izi görülmektedir. Onlar ekonomik bakımdan geri kalmış, tek yönlü ekonomiye sahip ve iktisaden eski metropollara bağlıdırlar. Politik bağımsızlığa kavuşunca onlarda gericiliği yenme, yoksulluktan ve cahillikten kurtulma ve yeni, daha iyi hayat kurma ümitleri doğdu. Dışardan başarılı ve menfaat gütmeyen yardım görünce kısa zamanda bu amaçlara ulaşacakları akla yakındır. Şüphesiz bağımsızlık koşulları içinde onlar her şeyden önce milli kaynaklara ve kendi gücüne dayanacaklardır. Ama gelişmiş ülkelerle aralarındaki uçurum gözönünde tutulursa ödevlerinin gerçekten güç olduğu anlaşılacaktır. İşte bu durumdan dolayı gelişen ülkelerin çoğu ilkten ABD tarafından teklif edilen yardım olumlu karşıladılar. İlk olarak ABD nin yardım vermeye başlaması gelişen devletlerde eski sömürge ülkelerine karşı şüphe doğurdu. Fakat zamanın geçmesiyle durum değişti, hem de haklı olarak. Yapılan yardım az değildi, ama olumlu sonuçlara varılmıyordu. Hattâ birbir ardına yardım programı hazırlayan ülkelerde bile onun başarılı olduğuna dair şüpheler doğdu.

„Libre Beljik“ geçen ilk baharda şöyle yazıyordu: „Deus'un Avrupa Konseyinin danışma toplantı-

sına sunduğu zengin vesikalı raporundan altmış yılının başından beri kalkınma yardımı biçiminde gelişen ülkelerde milyarlar harcadığı görülmektedir. İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı tarafından 1958 ve 1962 yılları arasında büyük bir yekûn, 32 milyar dolar harcanmıştır. Ama gelişmiş ülkelerden farklı olarak gelişen ülkelerin iktisadi durumu a r a l ı k s ı z k ö t ü l e ş m i ş t i r. 1950 ve 1962 yılları arasında az gelişmiş ülkelerin dünya ticaretine iştiraki yüzde 20 azalmıştır. Endüstriyel devletlerin orantı payı ise, yüzde 60 tan 62 ye çıkmıştır. Y e n i devletlere yardım için ayrılan milyarlar, böylece her halde haramzadelerin dipsiz kasalarına akıyorlar.“

Deliller doğru kaydedilmiş. Az gelişmiş ülkelerin çoğunun durumu iyileşmek şöyle dursun, kötüye doğru gidiyor. BMT Genel sekreteri U Tan'ın belirttiği gibi, milyarlarca „yardıma“ rağmen „Gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasındaki uçurum hep öyle büyük ve derindir.“

„Uçurumun“ neden „hep öyle büyük ve derin olma-ya devam ettiğini“ anlayabilmek için „Libre Beljik“in ortaya attığı fikir sonuca bağlanmalıdır. Yardım olarak verilen milyarlar yalnız haramzadelerin dipsiz fiçilerine akmakla kalmıyor, ama daha önemlisi, onlar sihirbaz parası gibi yeniden geldikleri yere dönmektedirler, yalnız başka biçimde. Bu milyarlar,

gizli daire üzerinde yolculuğunu bitirince tuhaf bir değişikliğe uğramaktadır. Öğülen yardım şekline kâr ve faiz haline girerek yeniden tekellerin kasalarındaki doğal yerlerine dönmektedirler. Lâkin küçük bir farkla: gizli yolculuğa çıktıklarından daha fazla sayıda!

Haitâ Amerikan Halklararası Kalkınma Ajansı bile yardımın bu sonuçlarını endirek olarak itiraf etmeye başladı. Ajansın geçen yıl yayınlanan bir raporunda, gelişmekte olan ülkelerin dış borçları yakında öyle büyük ölçüler alacak ki, yardım şartları ağırlaştırılsa bu yardımda bulunan ülkeleri gözden düşürecek, denmektedir.

Gerçekten de, borçlanma dolayısıyla, gelişmekte olan ülkelerin durumu günden güne daha ağırlaşıyor. İşte bunu gösteren deliller:

Gelişen ülkelerin 1955 yılında 10 milyar olan dış borçları 1965 yılında 30 küsur milyara çıkmıştır. Peşin hesaplara göre, eğer istikrazların bugünkü ölçüleri aşılmazsa, 1970 yılında bu ülkelerin dış borçları 90 milyar doları bulacaktır. Demek ki, gelişmekte olan ülkelerin 1975 yılında borç ve faizlerini kapatılmak için yılda 7 milyar dolar sarfetmeleri gerekecektir. Oysa ki, 1955 yılında 0.8 milyar dolar sarf etmişlerdir.

Bazı bölgelerde dış borçları gelişmekte olan ülkeleri tuhaf bir duruma düşürmüştür. Lâkin Amerika memleketlerinin durumu buna açık bir örnektir. Bir-

leşik Amerika, Lâtin Amerika ülkelerine yılda bir milyar tutarında yardım verir, ama verdiği 100 milyon daha fazla geri alır. Özellikle Türkiyenin durumu çok ağırdır. Türkiye istikraz, hediye, kredi, askeri malzeme gibi çeşitli şekillerde 4 milyardan fazla yardım almıştır. Halklararası Kalkınma Ajansının hesaplarına göre, Türkiyenin 1965 yılında borç ve faizlerini ödemek için verdiği paralar ihracat gelirlerinin yarısına eşittir. Ama olaylar bu yönde gelişirse, bir gün acaba borç ve faizleri kapatmak için Türkiye bütün ihracatını sarfetmeyecek mi? O zaman bu ülke gereken malları nasıl ithal edecek? Gerçekten de, bu dünya ekonomik ilişkiler tarihinde eş görülmemiş bir olaydır.

Hindistan da emperyalist ülkelerden fazla yardım gören bir ülkedir. Halklararası Kalkınma Ajansının hesaplarına göre 1966 yılında Hindistanın borçları 6 milyar doları buldu. Öyle ki, gelecek beş yıllık plân döneminde Hindistanın yabancı döviz gelirlerinin dörtte birini borçlarını tediye etmek için ayırması gerekecektir.

Durmadan artan borçlar, az gelişmiş ülkelerin yeni ve henüz sağlamlaşmamış ekonomilerine ağır bir yük oluyor. Randımanları az, milli gelir seviyesi düşük, yatırım ihtiyaçları durmadan artan bu ülkelerin borçlarını tediye etmek için de büyük yekünler ödemesi gerekiyor. Bu, onların ekonomilerinin usarelerini emiyor ve bu ülkeleri uçuruma sürükliyor. Yeni dev-

letlerin çoğu, ancak şimdi, yardımın onları yıkıma götürdüklerini anladılar. Yardım, girdiği ülkelerin ekonomisini kalkındırmıyor, yoksulluğu ve cahilliği yok etmiyor, iktisadi gelişmeyi frenliyor. Zaten belirli askeri, siyasi ve iktisadi amaçlar peşinde koşan yardımdan olumlu sonuçlar beklenemez. Böyle yardım ancak sömürücülük ve esaret getirir, birçok kurban vererek elde edilen siyasi bağımsızlığın kaydedilmesine sebep olabilir. O, ancak yeni biçimde sömürgeciliğin uygulanmasına yarayan bir araçtır. Birleşik Amerikanın politikasından söz eden Cavharlal Nehru, yeni sömürgeciliği şöyle niteliyordu: „Bu sömürgeciliği haritada göremezsiniz. Coğrafya kitabına veya atlasa bakarsanız memleket özgürdür. Ama biraz daha derinleşince bu ülkenin başka bir memleketin pençesi içinde, daha doğrusu onun banker ve tüccarlarının pençesi içinde olduğunu görürsünüz. ABD işte böyle görülmiyen bir imparatorluğa sahiptirler.“

Emperyalist yardımın gelişmekte olan ülkeleri yeni sömürgeciliğe sürüklenme aracı olduğunu ve onların ekonomisini zayıf düşürdüğünü bir sürü başka olaylardan da anlıyabiliriz.

Birinci, birçok ülkelere verilen yardım askeri yardımdır. Tahsis edilen paralarla yardım gören ülkeler silâh, teçhizat, cepane alır ve çeşitli askeri tesisler kurarlar. Böyle yardımın o ülkelerin ekonomisine olumlu etkide bulunması şöyle dursun, tersine birçok

zararlar getirir. Bir ülkeye fazla silâh yığılınca çok sayıda beslemek zorunlu olur ki, bu da iş eline olumsuz etki yapar. Öte taraftan bu silâhların kullanılmasını öğrenmek birçok insanı maddi nimetler üretmiyen istihsale sevk etmektedir. Büyük sayıda işçi, askeri hava alanları, limanları, stratejik yol inşaatı ve tamiriyle uğraşır. Bunlar öteki çalışan ahalinin emeği ile beslenir. Böylece, şüphesiz memleketin ekonomik potensiyali azalır.

İkinci, iktisadi yardımın bir kısmı da filiyatta endirek olarak askeri inşaatlarda kullanılmaktadır. İnfrastrüktür kurulurken bir zaman, genellikle memleketin ekonomisine bulunacağı hizmetle beraber, askeri önemi de hesaba katılır. Örneğin, yardım gören ülkelerde ulaştırma araçları kurulurken, onların askeri önemi gözden kaçırılmaz.

Üçüncü, yardım verilirken askeri bloklara katılma, belirli ölçüde asker kontenjani bulundurma gibi zorunlu şartlar koşulmaktadır. General Muhiddin Onur: „Müttefiklerimiz, ancak askeri giderlerimizi bugünkü seviyede tuttuğumuz takdirde bize iktisadi yardımda bulunacaklarını söylüyorlar.“ diye açıklamada bulundu. Türk iktisadiyatçıları, askeri masrafların senede can başına 100 lira, yani aşağı yukarı bir kişinin yıllık ekmek parası olduğunu hesaplamışlar. Bu gerçekleri gören eski senatorlardan Niyazi Ağırnaslı Amerikalılar bir elle „Türkiyeye yardım veriyorlar, öteki elle de gerisin geriye alıyorlar“ dedi.

Dördüncü, ABD nin ve öteki emperyalist devletlerin yardımında bulundukları ülkelerde özel yatırımlara elverişli iklim yaratmak için çabalarda bulundukları yukarda belirtildi. Statistlik deliller az gelişmiş ülkelerde yabancı özel yatırımların durmadan arttığını göstermektedir. Bir memlekete ne kadar fazla yabancı kapital girerse, ekonomisinin okadar fazla bozulduğu bir gerçektir. Yabancı yatırımlar yapılırken o memleketin çeşitli iktisadi kollarının ve kaynaklarının planlı ve ahenkli gelişmesi, ihtiyaçları değil de, en fazla kâr elde etmek gözönünde bulundurulmaktadır. Öyle ki, yardımda bulunan ülke her zaman kârları serbest transfer etme imkânını sağlamaya çalışmaktadır. Böylece yardım gören ülke ekonomisinin kanı durmadan emilmektedir. En fazla yardım gören az gelişmiş ülkelerin birçoğunun (Iran, Türkiye, Filipinler, bir takım Lâtin Amerika memleketlerinin) feci durumu, ancak yabancı özel kapitalin ekonomilerine geniş olarak girmesinin sonucudur.

Beşinci, bir memlekete ne kadar fazla yabancı kapital girerse, o ülke sermaye sahiplerine o kadar daha çok bağlanıyor. Yavaş yavaş yatırım yapan tekeller özel bir şekilde dikte etmeye başlıyorlar. Türkiye bunun tipik bir örneğidir. 1962 yılında Batı devletleri Türkiye'ye yardım konsorsiyumunu kurdular. Konsorsiyuma 13 devletin: ABD, İngiltere, Kanada, Ortak Pazara katılan 6 ülke, İsviçre, İsveç, Avusturya ve

Norveçten tekeller katıldılar. Yardım verdikten sonra konsorsiyum Türkiye ile patron gibi konuşmaya başladı. Türkiye yeni beş yıllık planla ilgili kredi isteyince konsorsiyum ortaya bir sürü şart koydu. Başlıca şart şu idi: beş yıllık plân konsorsiyumun özel komisyonu tarafından tastiklenmedikçe kredi verilmeyecektir. Yani, eğermen bir devletin iktisadi politikasına kabaca karışılıyordu. Ama müdahale daha ötelere doğru da uzandı. Yabancı özel sermayeye daha fazla imtiyazlar sağlayabilmek için, Türkiye hükümetinden yabancı sermaye kanunu değiştirmesini istediler. Sonunda konsorsiyum şu kararı aldı: Türkiye, ancak borçlarını ve eski borçların faizlerini sırasında ödediği takdirde yeni istikrazlar ve krediler alabilir. Şöyle ki, Türkiye 1963 yılında geçen yılın 174 milyon dolar borcunu kapatmalı, 28 milyon faiz ödemeli ve yabancı şirketlerin 15 milyon dolarlık kârlarının dışarı transfer edilmesine müsaade etmeliydi. Bütün bu toplam 217 milyon dolar yapıyordu. Oysa ki, aynı yıl konsorsiyum Türkiye'ye 213,6 milyon dolar yardım vermişti.

Altıncı, „480 sayılı kanun“ uyarınca yapılan yardım vasıtasıyla az gelişmiş ülkelerin köy iktisadiyatına ağır bir darbe indirilmektedir. Belirli tarım ürünlerinin ithaliyle tarım üretiminin strüktürü etkilenmektedir. Yardım sayesinde, zevk ve ihtiyaçların değişmesi, o ülkede gelişmesi için elverişli toprak ve iklim şartları olan şu veya bu tahılın istihsalinden vazge-

çilerek, gelişmesi için daha az şartlar olanları yetiştirmeye başlanmasına sebep olmaktadır. Bu yardım şekli ile ithal edilen mallar yerli mallarla rekabete girerek ürünlerin niceliğini de etkilemektedir.

„B U Y A R D I M I K E S E L İ M “

Buraya kadar yapılan serim, emperyalist ülkeler, özellikle ABD tarafından gelişmekte olan devletlere yapılan yardımın ne kadar ağır sonuçlar doğurduğunu şüphe götürmez bir şekilde göstermektedir. En önemlisi de bu gerçeği en sağlam kaynaklar, yardım gören ülkelerin kendileri ortaya koymaktadır. Başka türlü de olamazdı. Bu ülkeler, emperyalizmin insaniyetli çabalarının sonuçlarını kendileri tatınışlardır. Yabancı basında bunun örneklerine pek sık rastlanır. Bunların bazıları yukarda aktarılmıştı. Burada birkaçını yine belirtebiliriz. „Tribün“ adlı Seylon gazetesi: „Şimdiki Amerikan yardım programı bir insaniyetçilik ifadesi değil, yayılma emellerinin ifadesidir“ diye yazıyor. Kamboçta çıkan „Nasionalist“ daha da ileri giderek şöyle yazıyor: „Amerikan iktisat yardımı, onun bölüştürülme ve kullanılma biçimleri Kamboç milletine büyük zararlar getirdi... Biz bu yardımdan kurtulmazsak gayretlerimizin amacı olan iktisadi bağımsızlığa hiçbir zaman kavuşamayacağız.“

„Nasionalist“ sözlerini şöyle bağlıyor: „Yardım

gören ve onun esiri olmuş olan ülkelerin, meselâ Güney Viyetnamın, Taylandın ve Laosun durumuna düşmek istemezsek hiç tereddütsüz ameliyata başvurarak bu yardımı kesmeliyiz.“

Yön dergisinin 92 nci sayısında: „İşte yabancı sermaye böyle bir soygun kaynağı olmuş, memleketimiz kurtuluş savaşı öncesi yarı sömürge durumuna düşmüştür,“ diye yazdı.

„Yardımın, girdiği ülkeleri tahrip ettiğine dair başka deliller de vardır. En çok yardım gören ülkelerin (Türkiye, Güney Kore, Güney Viyetnam, İran, Filipinler v. b.) durumu ABD ni suçlamıyor mu? Bunların çoğu iktisadi bataklığa o kadar gömülmüştür ki, yakında bu bataklıktan çıkıp ayağa kalkma ihtimalleri pek zayıftır. Onların bu çöküşü aldıkları yardım ile orantılıdır: ne kadar daha çok kredi aldılarsa, o kadar daha kötü duruma düşmüşlerdir. Eninde sonunda yardım, verenlerin lehine, alanların aleyhinedir. Zira amacı gerçek yardım değil, sömürücülüktür.“

Emperyalist yardım SSCB nin ve diğer sosyalist ülkelerin verdiği yardımın karşıtıdır. Sosyalist ülkelerin yardımı gerçek yardımdır ve yardım gören ülkelerin üretim güçlerini, başlıca sanayilerini geliştirmeyi ve sağlam bir milli ekonomi kurmayı amaç edinmiştir. Hem de çok elverişli şartlarla verilir. Bunu kapitalist basında itiraf etmektedir. Örneğin etkili İngiliz gazetesi „Faynënsıl Tayms“ 27 Ocak 1958 ta-

rihli sayısında şunları belirtti: „Sovyet yardım şartlarının çekici olduğu açıktır. ABD nin yardımları yüzde 4 faizle, Dünya Bankası yüzde 5½—6 ile verilirken, Sovyet yardımı yüzde iki faizle verilmektedir. Ödeme vadesi de 30 yılı bulmaktadır. İlk yıllarda taksitler genellikle ertelenmektedir. Sovyetler Birliği yardımın milli dövizle veya malla ödenmesini kabul etmektedirler.

İşte bundan dolayı az gelişmiş ülkeler basını sosyalist ülkelerinin yardımını destekliyor ve emperyalist „yardıma“ sırt çeviriyor (Kamboc ve ötekilerin belirttiği gibi). Gelecekte daha fazla ülkenin emperyalist devletlerin yardım tekliflerini reddetmesi veya çekimser davranması beklenebilir. Onlar, gerçekten üretim güçlerini geliştiren, gerçek iktisadi, dolayısıyla gerçek siyasi bağımsızlığı sağlayan yardıma yöneceklerdir.

İÇİNDEKİLER

Ekonomik ve politik önşartlar	6
Yardıma doğması, gelişmesi ve neveleri	11
Politik silâh	20
Yeni sermaye ihracatı şekilleri	33
Ihracatı finanse etme aracı	45
Sonuçlar	58
„Bu yardımı keselim“	66

TÜSTAV

Автора на брошурата използвайки фактически материал разкрива на популярен език икономическите и политическите предпоставки, които поробиха империалистическата „помощ“ след Втората световна война. Той характеризира тая помощ като важно средство в ръцете на империалистите за укрепване разклатените устои на капитализма, като нова форма на износ на капитали. Посочвайки примера на Турция, Иран и др. доказва, че положението на страните, които получават „помощ“ не се подобрява.

Изложението на автора не оставя съмнение у читателя за това, че империалистическата „помощ“ е оръжие на неоколониализма.

ВЛ. СЕСТРИМСКИ

ТАЙНАТА НА ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКАТА „ПОМОЩ“

Превел *Ибрахим Яламов*

Редактор *Х. Карасан*
Техн. редактор *В. Андреева*
Худ.-редактор *И. Георгиев*
Корица *Р. Димитров*
Коректор *М. Иванова*

Дадена за печат на 7. II. 1967 г.
Излязла от печат на 22. VI. 1967 г.

I издание. Формат 71×100/32

Печ. коли 4 и 6 стр. Тираж 1 085. Пор. № 500.

Цена 0,10 лв. — 1962 г.

ДПК „Д. Благоев“ София, пор. № 447

Fluyatt 0,10 lv. — 1962